Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

V.b.b.

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
R A V N E

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX. | Celovec, petek, 5. november 1954 | Štev. 44 (654)

Azijski socialisti za odpravo kolonialnega gospostva

Azijski socialisti so minulo soboto proslavljali »Dan borbe za svobodo zatiranih narodov«. V Indiji in Burmi so na velikih delavskih zborovanjih, ki so jih organizirali socialistični sindikati, poudarili pomen in smisel tega dneva, ki ga bodo po sklepu protikolonialnega biroja azijske socialistične konference slavili odslej vsako leto.

Azijska socialistična konferenca in Socialistična internacionala sta za to priliko naslovili na javnost manifest, v katerem je poudarjeno, da je boj proti kolonialnemu gospostvu v svojem bistvu človeški protest proti revščini, uboštvu in nedostojanstvu, ki jih ta sistem prinaša narodom, ki trpijo pod težo kolonialnega zatiranja. Manifest ugotavlja, da je nadaljnji obstoj kolonializma skupno z gospodarsko neravnotežnostjo in s politiko vplivnih področij eden glavnih vzrokov mednarodne napetosti, vsled česar predstavlja stalno nevarnost za mir v svetu. Svečano smo sklenili, zaključuje manifest, da se bomo trudili za to, da bodo vse države in vsi narodi sveta svobodni.

Atentat razkril zaroto v Egiptu

V zvezi z atentatom na egiptovskega ministrskega predsednika Naserja so podvzeli ostre mere proti organizaciji »Muslimanskih bratov«. Atentator Mohamed Abdil Latif — član te organizacije je namreč po aretaciji izdal svoje sodelavce in priznal, da je po nedavnem podpisu angloegiptskega sporazuma o Suezu že dvakrat brez uspeha skušal izvršiti atentat na Naserja.

Minister za narodno usmerjanje je izjavil, da je organizacija »Muslimanskih bratov« pripravljala zaroto za zrušitev sedanjega režima. Sklenjeno je bilo, da bodo umorili vse člane revolucijskega sveta razen predsednika Nagiba, nakar bi umorili še 160 osebnosti in častnikov ter se polastiti vlade.

Razen vrhovnega voditelja »Muslimanskih bratov« Hasana el Hodeibija, ki se je pod lažnim imenom skrival v Aleksandriji in o katerem sodijo, da je dajal teroristom navodila, so po atentatu aretirali še okrog 600 članov te organizacije, njeno centralo v Kairu, kjer so odkrili tudi veliko zalogo razstreliva, ter 200 krajevnih podružnic v deželi so po razpustu organizacije zapečatili ter zaplenili vse njeno premoženje, ki ga cenijo na več milijonov egiptovskih funtov.

Demokrati zmagali v ZDA

Po zadnjih dosegljivih podatkih je demokratska stranka na volitvah v ZDA, ki so bile 2. t. m., dosegla absolutno večino v predstavniškem domu kongresa, v senatu pa tudi prednjači pred republikansko stranko. S tem spet enkrat v zgodovini ameriškega parlamentarizma državni prezident ne bo pripadal tisti stranki, ki ima večino v obeh domovih kongresa, marveč manjšinski stranki.

Prav tako je demokratska stranka zmagala na istočasnih guvernerskih volitvah.

Volilni rezultati (v kolikor so bili znani do zaključka redakcije) dajejo naslednjo sliko: V predstavniški dom je bilo izvoljenih 231 demokratov (doslej 215) in 203 republikanci doslej 219; en rezultat še manjka. V senatu, za katerega so volili le dobro tretjino novih članov, so dobili demokrati 24, republikanci pa 14 mest, tako da bo v njem odslej 48 demokratov (prej 46) in 47 republikancev (prej 49) ter en neodvisni senator. Ob še petih neznanih rezultatih pri guvernerskih volitvah so demokrati osvojili 25, republikanci pa 18 guvernerskih mest. Prejšnje razmerje je bilo 29:19 v korist republikancem.

Tak izid volitev sicer ne bo mnogo vplival na ameriško zunanjo politiko, kakor tudi svojčas Eisenhowerjeva zmaga na tem področju ni prinesla nič bistveno novega. Pač pa so razlike med demokratsko in republikansko koncepcijo na torišču notranje politike precejšnje in bo imel predsednik Eisenhower s svojo vlado težko stališče napram demokratski večini v kongresu.

Avstrijska odlikovanja za ruske in ameriške vojake

Zvezni kancler ing. Raab je v torek izročil nekaterim pripadnikom sovjetskih zasedbenih čet v Avstriji Častni znak za zasluge za republiko Avstrijo. Visoko odlikovanje jim je po predlogu zvezne vlade podelil zvezni prezident za njihovo izredno hrabro zadržanje pri reševalnih akcijah ob letošnji veliki poplavni katastrofi na Zgornjem in Nižjem Avstrijskem. Svečani izročitvi v uradnem prostoru zveznega kanclerja so prisostvovali podkancler dr. Schärf, zunanji minister ing. Figl, sovjetski visoki komisar v Avstriji Iljičov in njegov namestnik Kurdjavčev ter drugi visoki sovjetski oficirji.

V sličnem okviru so prejeli Častni znak za zasluge za republiko Avstrijo v četrtek tudi nekateri ameriški vojaki, ki so se prav tako izkazali ob poplavni katastrofi.

Državni proračun za leto 1955

V sredo preteklega tedna je parlament začel svoje letošnje jesensko zasedanje s tem, da je finančni minister Kamitz predložil in obrazložil državni proračun za leto 1955, za katerega sta se obe vladni stranki — ÖVP in SPÖ — zedinili že v predhodnih pogajanjih in zato pri razpravi tudi ni pričakovati posebnih težav. Proračun sam na sebi je nedvomno precej suhoparna zadeva, je pa kljub temu potrebno, da si ga ogledamo malo pobliže, saj daje zanimiv pogled tako na splošno kakor tudi na podrobno stanje državnega gospodarstva in njegovega razvoja.

Proračun za leto 1955 na splošno imenujejo »proračun preskrbe zaposlitve« in proračun splošnega napredka državnega gospodarstva. V celoti predvideva **rednih izdatkov v znesku 23,43 milijarde ter 22,17 milijarde dohodkov, kar pomeni, da znaša primanjkljaj 870 milijonov šilingov. V izrednem proračunu znašajo izdatki še 1,73 milijarde šilingov, tako da znaša celotni primanjkljaj 2 milijardi in 600 milijonov šilingov.** S tem pa seveda ni rečeno, da bo avstrijsko gospodarstvo v letu 1955 pasivno, marveč je pričakovati, kakor je v parlamentu izjavil finančni minister Kamitz, da se bo razvijalo še bolj uspešno kot lani, ko so prvič po letu 1929 zabeležili prvi presežek v rednem in izrednem proračunu.

Porazdeljeni na posamezna področja izgledajo izdatki v proračunu med drugim približno tako: za aktivne državne nameščence in uradnike, po številu več kot 271.000, je predvidenih 6,48 milijarde šilingov, za 189.400 penzionistov in 9.600 prejemnikov drugih izrednih podpor pa 3,4 milijarde šilingov. Državna uprava bo stala v letu 1955 celih 580 milijonov šilingov, kar je za celih 56 milijonov več kot v tekočem letu. Ena izmed nedvomno razveseljivih in pozitivnih postavk v državnem proračunu je **postavka za kulturne izdatke, ki je v novem proračunu zvišana za celih 150 milijonov šilingov.** Predvsem so tukaj predvideni povečani izdatki za srednje šole, prav tako pa bodo višjih dotacij deležne tudi visoke šole, znanstvene ustanove, ustanove za ljudsko izobrazbo in za pospeševanje mladinskega in športnega gibanja ter končno razna gledališča. Izdatki za socialno oskrbo znašajo 3926 milijonov šilingov, za kmetijstvo 528 milijonov in 1615 milijonov za razne gradbe, med katerimi so najvišji izdatki predvideni za izgradnjo cest in drugih prometnih zvez.

Na strani dohodkov je predvideno precejšnje zvišanje na socialnem področju, kjer računajo s povečanim številom zaposlenih. Poleg davkov predvideva proračun 899 milijonov šilingov dohodkov iz socialnega zavarovanja. Tudi dohodki poštne uprave — skupno 1982 milijonov — predvidevajo **zvišanje za 85 milijonov,** medtem ko računajo zvezne železnice z dohodki v višini skoraj štirih milijard šilingov, kar bi napram letošnjemu proračunu pomenilo zvišanje za 182 milijonov šilingov. Davki in druge javne pristojbine naj bi prispevale v državno blagajno skupno 16.828 milijonov, od katerih pa bi dobile občine in zvezne dežele nekaj več kot pet tisoč milijonov.

Ali so Avstrijci tudi še nemški državljani?

Minuli teden je avstrijski tisk poročal o razsodbi zapadnonemškega Zveznega upravnega sodišča, po kateri je le-to odločilo, da ima okoli 75.000 Avstrijcev, ki trenutno živijo v Zapadni Nemčiji, še vedno nemško državljanstvo. To svojo odločbo utemeljuje Zvezno upravno sodišče Zapadne Nemčije s tem, da nemško državljanstvo, ki so ga Avstrijci pridobili s priključitvijo leta 1938, kar je bilo svojčas tudi svetovno priznano, po nemških zakonih nikdar ni bilo ukinjeno.

Praksa nemških upravnih organov je bila doslej drugačna, to se pravi, Avstrijce so smatrali za avstrijske državljane, ne pa za nemške. Pri obravnavi o tem vprašanju je nemški državni pravdnik tudi opozoril na morebitne ogromne notranje- in zunanjepolitične posledice takega sodnijskega odloka. Čeprav je šlo le za onih 75.000 Avstrijcev, ki živijo v Zapadni Nemčiji, se je vendar pojavilo vprašanje, če ne vključuje tak odlok tudi vse ostale avstrijske državljane? Posledice bi tedaj res lahko bile nepregledne, zlasti še ob nedavno ponovno doseženi suverenosti Zapadne Nemčije in njeni ponovni oborožitvi, kajti ena od novih državljanskih dolžnosti, ki bi se ji morali podrediti tudi nemški državljani-Avstrijci, bo vojaška obveznost. Vsekakor so za volitve, ki bodo koncem novembra na Bavarskem in meseca decembra v zapadnem Berlinu, tam živečim Avstrijcem že priznali volilno pravico na osnovi zgoraj omenjene razsodbe Zveznega upravnega sodišča.

S stvarjo se je minulo sredo na osnovi socialistične interpelacije bavil tudi avstrijski ministrski svet, ki je odlok zapadnonemškega upravnega sodišča zavrnil. V stališču, ki ga je zavzel ministrski svet, med drugim navaja, da je Avstrija že v svoji izjavi o neodvisnosti iz leta 1945 odločila, da so vsi Avstrijci spet avstrijski državljani. Državljanski zakon z dne 10. julija 1945 je to še preciziral v toliko, da so spet avstrijski državljani vsi, ki so to bili dne 13. marca 1938, ne glede na to, ali živijo v Avstriji ali v inozemstvu.

Zaskrbljenost za napredek našega ozemlja jim slabo pristoja

V mali, tihi vasici sredi Podjune — v Srejah — je minulo soboto vedrila imenitna gosposka družba. V vaški gostilni je bila zbrana ÖVP-jevska smetana velikovškega okraja: dva Mayerhoferja, dva Glantschniga, pliberški plemeniti Metnitz, pek Reinwald, velikovški prvoborec proti pouku slovenščine Pobeheim, neki celovški profesor slovenščine, ki je zatajil svoj rod in par borih ÖVP-jevskih ostankov, ki so se pri zadnjih občinskih volitvah še za silo obdržali na županskih stolčkih. Aranžerji „pomembnega zasedanja", kot je celovška Volkszeitung označila ta sestanek, so smetano zabelili še z mastnimi ocvirki. V vaško gostilno so se namreč potrudili tudi najvišji gospodje: ÖVP-veličine Graf, Ferlitsch, Karisch in Gruber.

Le kaj je žlahtno gospodo napotilo, da se je ponižala in prišla v podeželsko vasico, je ugibalo in se spraševalo delovno ljudstvo v Podjuni. Sedaj ni več treba ugibati, črno na belem smo lahko brali: gospodom sta zelo pri srcu napredek in dobrobit naših krajev. Volkszeitung namreč ve povedati, da so govorili o perečih vprašanjih obmejnega ozemlja: o prometnih problemih, o potrebi vključitve teh krajev v splošni napredek v Avstriji, o potrebnih investicijah za tujski promet, o pospeševanju kmetijstva in obrti, sploh, da je treba obmejno ozemlje gospodarsko poživiti in dvigniti. O vsem tem so baje govorili, vendar omenjeni list nič ne pove, kdaj in kaj mislijo gospodje konkretno podvzeti, da bi se gospodarski položaj na tem koroškem ozemlju popravil v korist vseh delovnih ljudi obeh jezikov in narodnosti in ne le v korist posameznih veljakov in mogočnežev, ki se že dolgo bogatijo od kmečkega dela in delavskih žuljev.

Pozno, zelo pozno so se gospodje spomnili perečih gospodarskih vprašanj naših krajev. In to prav gospodje, ki so na merodajnih gospodarskih položajih v deželni upravi, v kmetijski zbornici in še marsikje drugod dosledno zavirali gospodarski napredek našega ozemlja in ki ga še danes zapostavljajo na vseh tistih področjih, kjer imajo še vplivno ali odločilno besedo.

Slabo se prilega govoričenje o pospeševanju kmetijstva naših krajev gospodom, ki so skušali n. pr. preprečiti ustanovitev kmetijske šole v Podravljah, ki še danes ovirajo njeno izgraditev in ji odrekajo ne le pomoč marveč celo priznanje. Kaj bodo besedičili o skrbi za dvig življenjske ravni našega podeželja ljudje, ki so jim deželne strojne postaje, namenjene lažji in racionalnejši obdelavi zemlje, trn v peti in ki nimajo nobenega smisla za potrebe našega kmečkega zadružništva, marveč ga v svojem zakotnem tisku celo srdito napadajo in klevetajo. Naj ne govorijo o potrebi dviga tujskega prometa v naših krajih gospodje, ki so se še pred nedavnim v svojem tisku razburjali nad postavitvijo zadružnega hotela Korotana v Sekiri in so iz konkurenčne zavisti skušali z blatenjem in klevetami škodovati hotelskemu podjetju Obir v Klopinju. Tudi nad pomanjkljivim razvojem industrije in obrti v naših krajih naj ne pretakajo solz krogi, ki napadajo zadružne žage v Železni Kapli in Zilji in ki jim niti skromna tiskarna v Podljubelju ni po volji.

Da je bilo naše ozemlje v preteklosti vsestransko zapostavljeno in gospodarsko zanemarjeno, ni nobeno novo odkritje. Dejansko bo treba v interesu naprednega razvoja marsikaj popraviti, vendar smisla in volje za to nihče ne prisoja krogom, ki so to stanje zakrivili, marveč mora biti to skrb demokratične deželne uprave. Če danes o tem govoričijo, je to le znamenje, da jih čas in razvoj prehitevata. Vsaj z lepimi besedami bi si še radi utrdili svoj omajani politični vpliv, ki jim gre prav na našem ozemlju vseboj rakovo pot. Na svojem zaskrbljenem posvetu so čisto pravilno ugotovili, da je naše podeželje napredno, niso se pa seve mogli pohvaliti, da bi bila to njihova zasluga. Prebivalstvo teh krajev je prepričano, da njihova skrb ne velja toliko perečim gospodarskim problemom našega ozemlja, marveč da je nazadnjaška in šovinistična gospoda zaskrbljena le nad naprednim političnim razvojem, ki ga ne bodo uspeli več zavreti niti z najlepšimi besedami.

Kmalu bo spet korakala nova nemška vojska

Medtem ko na zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov več ali manj napredujejo razgovori o vprašanju razorožitve, je v Zapadni Nemčiji prešlo prejšnje pripravljanje na tihem v mrzlično, pospešeno in javno pripravljanje nove vojske, do katere so ji dali pravico zapadni zavezniki z nedavnimi sporazumi, podpisanimi v Parizu.

Da se je Zapadna Nemčija že prej pripravljala na novo vojsko, je bilo znano vsemu svetu, prav očitno pa se je to pokazalo pri nedavnih manevrih tako imenovanih »obmejnih enot«, ki so potekali po povsem vojaškem načinu. Načelovalo je obmejnim enotam »poverjeništvo za varnost« pri zapadnonemški zvezni vladi, ki ni bilo nič drugega, kakor zarodek vojnega ministrstva. »Poverjenik za varnost« Theodor Blank in njegov najožji sodelavec, upokojeni general Heusinger sta tudi že takoj po objavi pariških sporizumov postregla z davno pripravljenimi podrobnostmi o nemški oborožitvi.

Nova nemška vojska se ne bo več imenovala »Wehrmacht« (zaradi slabega prizvoka, ki ga ima ta naziv), ampak »Bojne sile« (Streitkräfte). Prav tako (po pariških sklepih) ne bo smela imeti svojega lastnega generalnega štaba, pač pa določeno število generalštabnih oficirjev, kakor vse ostale nacionalne enote Atlantskega pakta. Jasno pa je, da bo ta skupina generalštabnih oficirjev v bistvu dejanski generalštab, le da bo sodelavsko nekoliko podrejen glavnemu generalštabu sil Atlantskega pakta.

Če primerjamo vojaški položaj Nemčije po prvi svetovni vojni in sedanji vojaški položaj Zapadne Nemčije, bo le-ta že od vsega začetka mnogo močnejša. Dočim je tedaj smela imeti le »vojsko sto tisočih mož«, (Hunderttausendmannheer), bo sedaj lahko postavila na noge pol milijona vojakov, ki bodo porazdeljeni na 12 divizij ter tako imenovano taktično letalstvo in taktično mornarico. V kopenski vojski, ki bo imela šest pehotnih divizij, štiri oklopne in dve motorizirani, bo služilo okrog 400.000 mož, vojna mornarica, ki bo smela imeti le ladje do 3000 ton in nekaj večjih transportnih ladij, podmornice pa sploh samo do 350 ton, skupno manj kot 200 vojnih ladij, bo štela 20.000 vojakov in končno vojno letalstvo s 1400 letali skupno 80.000 ljudi, kar pomeni, da bo le vsak štirideseti »letalec« res letalec, vsi ostali pripadniki nove »Luftwaffe« pa bodo v pomožnih letalskih službah.

V zvezi s postavitvijo nove nemške vojske so zanimive tudi perspektive za bodočo nemško vojno industrijo. Zaenkrat — tako pravijo — težkega orožja v Zapadni Nemčiji ne bodo izdelovali, marveč ga bodo kupovali ali dobivali kot brezplačno vojaško pomoč od drugih držav Atlantskega pakta. Izdelovanje atomskega, biološkega in kemičnega orožja pa je Nemčiji sploh prepovedano. Že danes pa govore o tem, da bo Nemčija čez nekaj let smela tudi sama spet proizvajati težko orožje. Tu so brez dvoma v ozadju vplivni krogi nekdanjih vojnoindustrijskih koncernov, kakor na primer Krupp in taki, ki ne bi želeli predolgo časa odreči se ponovnim milijonskim zaslužkom.

Ob taki razvojni smeri nemške oborožitve nujno da misliti dejstvo, da so tudi po prvi svetovni vojni bile naložene Nemčiji omejitve glede oboroževanja in vendar je iz teh »omejitev« nastala nacistična vojska. Deloma zato in ker oborožitev pomeni zapreko na poti k združitvi obeh Nemčij, so nemški socialisti in delavski sindikati dvignili svoj glas proti ponovni oborožitvi ter odklanjajo pariške sklepe.

Ali je tak izgovor res na mestu?

Ko so pretekli teden objavili v Trstu razglas italijanskega generala De Renzija, s katerim se je le-ta obrnil na prebivalstvo mesta in okolice, ki sta bila na podlagi londonskega sporazuma priključena Italiji, je vsakdo pričakoval, da bo poslanica italijanskega predstavnika objavljena ne samo v italijanskem, marveč tudi v slovenskem jeziku, ki je materni jezik precejšnjega dela tamkajšnjega prebivalstva. Toda razočaran je bil vsakdo, če je tako mislil, kajti italijanski predstavnik se je poslužil edinole italijanščine, čeprav je bil razglas namenjen tudi občinam, ki so skoraj izključno slovenske. Zato so predsedniki teh občin tudi odklonili, da bi na njihovem ozemlju nalepili zgolj italijansko besedilo razglasa, katerega da bodo nalepili potem, ko bodo dobili tudi besedilo v slovenskem jeziku, ki ga govore skoraj vsi prebivalci teh občin.

Nekaj dni po prihodu generala De Renzija je le-ta izročil oblast v Trstu in coni A bivšega Svobodnega tržaškega ozemlja visokemu vladnemu komisarju prefektu Palamari, ki bo izvajal civilna pooblastila italijanske vlade pod naslovom Glavni vladni komisariat za tržaško ozemlje. Tudi novi civilni predstavnik Italije je naslovil na prebivalstvo poseben razglas in tudi on ob tej priložnosti ni omenil Slovencev, marveč je nasprotno smatral za potrebno, da izreče posebne pozdrave »v spomin vsem tistim, ki so se borili in padli za italijanstvo teh krajev.«

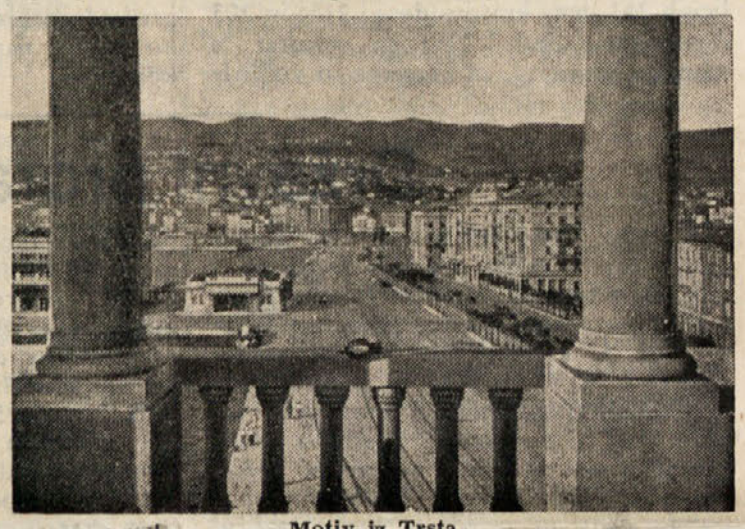

Motiv iz Trsta

Zadržanje italijanskih predstavnikov, najprej vojaškega, pozneje pa še civilnega, ob prevzemu oblasti v Trstu in okolici do tamkajšnjega slovenskega prebivalstva gotovo ni najbolj primerno, da bi dajalo upanje za čim bolj iskrene odnose med obema narodoma, ki živita na tem ozemlju. Še manj razveseljivo pa je uradno pojasnilo, zakaj general De Renzi svojega proglasa istočasno ni objavil tudi v slovenščini, kajti tam je rečeno, da je sporazum (na podlagi katerega je določeno, da morajo biti uradni razglasi objavljeni v obeh jezikih — op. ured.) začel veljati šele s prenosom oblasti na civilno upravo.

Izgovor take vsebine sumljivo razkriva, da so na italijanski strani precej vplivni krogi, ki določil o zaščiti narodnih manjšin ne jemljejo preveč iskreno. V nasprotnem primeru se ne bi moglo zgoditi, da italijanski predstavnik samo zato ni mogel odnosno hotel objaviti svojega razglasa v jeziku obeh narodnostnih skupin, ker tozadevna določila pač uradno še niso bila v veljavi. Mogel in hotel pa je že takoj ob svojem prihodu z balkona prefekture oznaniti čudovito resnico o »najbolj italijanskem mestu« Trstu. Morda je prav v tem treba iskati tudi vzrok za enostransko objavo razglasa, ker bi se pač lahko zgodilo, da bi na podlagi morebitnega slovenskega razglasa kdor koli prišel do zaključka, da mora v tem mestu in na tem ozemlju bivati razen Italijanov tudi še nekdo, ki mu je namenjeno besedilo v slovenskem jeziku.

Dejstvo, da je Italija sramežljivo hotela zamolčati, da na ozemlju, ki ga je prevzela pod svojo oblast, živi tudi slovenski živelj, gotovo ni najboljše priporočilo za državo, ki hoče navezati dobrososedske in prijateljske odnose z državo-sosedo. Zato bi moralo biti vsaj njenim oficielnim predstavnikom jasno, da izgovor, kot so si ga privoščili v primeru De Renzijeveoa razglasa, nikakor ni na mestu.

Vesti iz Jugoslavije

Zagreb. — V nedeljo so slovesno odprli novo avtomobilsko cesto Zagreb-Karlovac-Reka, s čimer je omrežje modernih cest na Hrvatskem naraslo že nad 1.100 kilometrov. Nova cesta, ki gre skozi najlepše kraje Korduna, Gorskega Kotorja in Primorja ter jo štejejo med najlepše turistične ceste v Evropi, ima za vso Jugoslavijo velik gospodarski pomen, saj povezuje notranjost države z največjim jugoslovanskim pristaniščem na Reki.

Ljubljana. — V Sloveniji se je letos mudilo 1250 izseljencev, ki so obiskali svoje rodne kraje in svoje sorodnike ter si ogledali tudi pomembne zgodovinske, kulturne in turistične znamenitosti. Največje skupine so prišle iz Zapadne Evrope in Združenih držav Amerike. Iz Francije jih je bilo 750, iz ZDA 430, manjše skupine in posamezniki pa so prišli na obisk v svojo staro domovino celo iz Kanade in Argentine.

ŠVEDSKA — dežela, ki že 150 let ni občutila vojne

Dežela germanskega plemena Svenov je ustavna monarhija. S površino 499.199 kvadratnih kilometrov ni le največja dežela Skandinavskega polotoka (zavzema vzhodni del), temveč je po površini — če izvzamemo evropski del ZSSR —, za Francijo tudi druga v Evropi.

Obdelovalne površine je 8.3%, pašniki in travniki zavzemajo 2.1%, gozdov je 46.3%, produktivne a neizrabljene 6.8%, neproduktivne površine pa 36.5%.

Prebivalci so Švedi, le na skrajnem severu živi nekaj Laponcev. S svojimi 7.1 mil. prebivalcev stoji na čelu severnih — nordijskih držav. Prebivalstvo se je v toku zadnjih sto let le podvojilo. Temu razmeroma majhnemu povečanju je v glavnem vzrok veliko nazadovanje rojstev v obdobju 1850-1936 ter veliko izseljevanje od leta 1851-1929. Od prebivalcev se 30.5% ukvarja s kmetijstvom, ribolovom in gozdarstvom, 42.1% je zaposlenih v industriji, 8.5% v prometu, jih ukvarja s trgovino, bankami, 8.4% pa z ostalimi panogami.

Severna Švedska zavzema vzhodni del Skandinavskega višavja. Tu je podnebje ostro in celinsko. Srednja Švedska je nižavje z vrsto velikih jezer, južni del pa so planote in nižine, kjer je svet odprt proti Atlantskemu oceanu in kjer je podnebje milejše in vlažnejše.

Za Švedsko so značilni gozdovi, saj pokrivajo skoraj polovico vse njene površine. Na skrajnem severu prehajajo pa v močvirja in tundro. Kmetijstvo ima tu nekako podrejeno vlogo, pridelek ne krije domače potrebe. Le v živinorejski panogi proizvaja nekaj za izvoz. Važno vlogo pri prehrani prebivalstva pa zavzema ribolov, ki se ima zahvaliti veliki izgradnji ribiških ladij v obdobju 1935/1939.

Stockholm, pogled na stari del mesta

Švedsko gospodarstvo sloni zlasti na dveh prirodnih bogastvih in to na lesu ter železu. Panoge, ki izkoriščajo te dve surovini, zavzemajo okrog 80% vsega izvoza. Od predelovalnih industrij je treba omeniti proizvodnjo celuloze. Že več kot sto let zavzemajo les ter lesni izdelki 50% izvoza. Najvažnejša ležišča železne rude pa so na severu Švedske. Po visokem deležu kovine — 6% železa v rudi — so ležišča med prvimi na svetu. Ker pa dežela sama nima premoga, izvaža večino rude v inozemstvo. Po izvozu železne rude je druga na svetu, t. j. takoj za Francijo.

Domača kovinska industrija je zaradi pomanjkanja premoga razmeroma skromna. Zelo močno je razvito ladjedelništvo, ki dela tudi za izvoz. Važen je pa tudi »Beli premog«. Brzice gorskih voda v severnem delu dežele so glavni energetski viri. Število voda pa ni važno samo zaradi električne energije, temveč tudi, ker po rekah splavljajo les do številnih žag in skladišč.

Zadnje čase so odkrili velika ležišča uranove rude, ki jih cenijo na najmanj 150.000 ton. Uranova ruda je glavna surovina za proizvodnjo atomske energije in že letos bo začel na Švedskem obratovati prvi uranski reaktor.

Glavno mesto je Stockholm, ki ga imenujejo tudi severne Benetke. Tako čudovito lepih mest je menda prav malo na svetu. Lepota tega »mesta svetlobe«, kakor ga imenujejo tujci, je nedvomno v desetinah in desetinah kanalov ter v izredni čistoči. Mesto ima mnogo veličastnih palač in arhitektonskih znamenitosti. Brez okolice šteje okoli 620.000 prebivalcev, z neposredno okolico pa nekaj nad en milijon.

Kot smo že omenili, je Švedska ustavna monarhija s kraljem Gustavom Adolfom na čelu, ki je zasedel prestol l. 1950.

Pri zadnjih volitvah leta 1950 so dobili švedski socialisti močno večino v obeh zbornicah parlamenta. Švedska socialistična vlada v koaliciji s kmečko stranko velja drugim socialdemokratskim strankam v zapadnem svetu že leta za vzor socialističnega vladanja. Visok življenjski strandard pride na Švedskem do izraza zlasti v veliki motorizaciji. Švedska je po številu motornih vozil za Veliko Britanijo druga v Evropi.

Pred časom je predsednik vlade na neki tiskovni konferenci povedal, da bo Švedska branila svojo svobodo do skrajnih meja možnosti tudi v primeru atomskega napada. Švedski znanstveniki skrbno spremljajo razvoz atomskega orožja po svetu, saj imajo za Veliko Britanijo najbolje opremljene laboratorije za jedrske raziskave v Zahodni Evropi.

Že domala 150 let Švedska ni več občutila nobene vojne in tudi zadnje ne. Nemoteno se je razvijala in gradila, le da so cene nekaterim stvarem nekoliko poskočile. Zato je kaj razumljivo, da se Švedi, če jih vprašamo, kako je Švedska občutila drugo svetovno vojno, radi izogneje odgovoru.

Moderna stockholmska ulica

Slovita rezbarska umetnost v Makedoniji

Umetniška rezbarska delavnica »Ande Dukov« v Ohridu, kjer že leta in leta rezljajo pohištvo vseh vrst in druge manjše lične predmete, je znana po svojih izdelkih daleč na okoli. Njen sloves sega tudi preko meja domovine — v tuje države, ki z veseljem odkupujejo njene izdelke. Če stopiš v dvorano, napolnjeno z že izgotovljeni predmeti, kar ne moreš odtrgati pogleda od krasnih miz, ki imajo prav čudovito okrašene noge, od velikih omar, prepletenih z bogatimi kitami cvetja, vdolbenih v les, od velikanskega lesenega stropa, ki ga je desetina rok skrbno obdelovala mesece in mesece, da ga je okrasila s pestrimi geometričnimi liki. Male stole, izrezljane nadvse spretno, vidiš tu, nožiče z živalskimi glavami, ki so vklesane globoko v ročaj, srčkane igrače, prepletene z viticami in vejami fantastičnega cvetja, pa še mnogo drugega. Vsak še tako majhen predmet je mojstrovina zase, eno je bolj občudovanja vredno kot drugo.

Makedonsko rezbarstvo je že zelo staro. Nekdaj se je z njim ukvarjalo precej več umetnikov kot danes. Preprosti kmetje so bili to, ki niso mogli živeti od borne peščene zemlje, pa so se posvetili rezbarjenju. Seveda so v tistih časih izdelovali vse drugačne predmete kot danes: oltarji cerkva, stebri in strop, to so bili predmeti, ki so jih dolga leta in stoletja obdelovali z veliko potrpežljivostjo. Težko je bilo njihovo življenje. Trdo so morali delati dneve in noči, da so se vsaj prehranili lahko.

Pleme, ki je že od 15. stoletja rezbarilo po vsej Makedoniji, pa tudi sosedniji Bolgarji in Grčiji, se je imenovalo Mijačko pleme. Živelo je v najzapadnejšem kotu Makedonije v vaseh Lazaropolje, Galičnik in Fara. Slikovit, a neploden svet, ki jih je pognal v svet kot pečalbarje[1]), ki so rezbarili v zimskem času, ko ni bilo drugega dela, je pripomogel, da so se koncem 18. stoletja seznali z odličnimi baročnimi mojstri iz Italije. Ti so jih naučili boljšega dela, finejše izdelave. Zanimanje za njihovo delo je narastlo, zlasti begi in paše[2]) so jih radi najemali, da so jim rezljali »dolape[3]) in nimbare[4])« pri njihovih cerkvah. Vse 19. stoletje je bilo rezbarstvo samostojna, močno cvetoča veja v likovni umetnosti. Prav iz te dobe so nam ohranjena najlepša dela: cerkev sv. Spasa v Skoplju, kjer so svetniki prikazani na naraven, čisto človeški način in so izdelani tako mojstrsko, da jih hodijo občudovat tujci iz vseh krajev sveta. Dalje oltar za samostan Jovana Bigorskega blizu Debra in še mnogo manjših del, ki krase cerkve in bogovske hiše po vsej Makedoniji.

Detalj mize, izdelane v ohridskem ateljeju za umetni lesorez

Danes je rezbarstvo v Makedoniji skoro zamrlo. Le umetniška delavnica v Ohridu še dela po tradicijah Mijačkih mojstrov, seveda z modernejšimi sredstvi in pod lažjimi pogoji kot so delali njihovi predniki. Vsaka zareza z nožičem, vsak izsek z dletom je dobro premišljen, narejen z močnim čustvom za lepoto. Delavcev-mojstrov ne mori več skrb za vsakdanji kruh, zato se svojemu delu lahko posvete z vso dušo in je vsak cvet zase dovršen.

Ohrid s pristaniščem v ospredju

Poleg naravnih lepot, ki jih nudi Ohrid domačemu in tujemu obiskovalcu bodo vsakogar močno zadovoljile tudi njegove znamenitosti, med katerimi zavzema eno izmed prvih mest umetniška rezbarska delavnica.

[1]) pečalbarji se imenujejo sezonski delavci, nekakšni dninarji, ki so vso pomlad, poletje in jesen delali na kmetijah in pri drugih letnih delih.

[2]) turški mogočniki

[3]) posebne vrste omare v steni, ki jih poznajo le muslimanske hiše.

[4]) lesen balkon okrogle oblike, ki je pri muslimanskih cerkvah pripravljen za muslimanske pridiganje.

Kako je drugod urejeno šolstvo?

I.

Šola in šolstvo, dvoje pojmov, ki sta za sleherni narod in za vsako državo največjega pomena, saj je ravno od njih v največji meri odvisno, kako bo vzgojen mladi naraščaj, kateri bo prej ali slej moral prevzeti in nadaljevati delo svojih prednikov. Zato pa daje ureditev šole in šolstva tudi verodostojno sliko o tem, na kako visoki kulturni stopnji je posamezna država, kajti dežela, ki nima pravega smisla za primerno ureditev učnih ustanov, tudi za druge kulturne pridobitve ne bo preveč zainteresirana.

Poglejmo na kratko, kako sta šola in šostvo urejena v drugih deželah.

Ena izmed držav, kjer je šolstvo urejeno res zadovoljivo, je **Finska.** Otroci od 3. do 6. leta obiskujejo otroške vrtce, potem pa pridejo na osnovno šolo, da zadostijo osemletni šolski obveznosti. Po šestih razredih osnovne šole se lahko vpišejo na gimnazijo, ali pa morajo po končani osnovni šoli obiskovati še obvezno dveletno poklicno šolo. Učenci in učitelji se vsi hranijo v šoli, za tiste, ki so več kot tri km oddaljeni od šole, pa so na razpolago brezplačna prometna sredstva. Država ima trenutno 17 tisoč učnih moči, in sicer 11.000 ženskih in 6.000 moških. Finci se tudi izven obveznega šolanja mnogo zanimajo za splošno izobrazbo in četrtina vsega prebivalstva petkrat v tednu obiskuje svojo ljudsko univerzo.

V **Švici** je šolstvo zelo zamotana stvar, saj imajo kar 22 različnih šolskih sistemov. Nekateri kantoni (pokrajine) imajo osemletno, nekateri pa devetletno šolsko obveznost. Šola je povezana s cerkvijo, učitelji pa so občinski nameščenci, ki jih v glavnem plačuje država in dajejo občine le kakšne dodatke.

(Nadaljevanje prihodnjič)

„Smrek ni mogoče organizirati . . .“

(Iz knjige Karla Prušnika »Gamsi in plaz«)

V Žingarici, nad Kožentavro sem res našel Avstrijce. Med njimi sta bila tudi dva Slovenca, Urh Olipic z ženo. Oba sta se takoj strinjala, da gresta v partizane. Druge pa sem začel prepričevati. Prikazal sem jim našo taktiko, govoril jim o protifašistični fronti, jih navduševal za sabotažno delo in podobno.

Bil je že julij 1944, vendar avstrijski protifašisti še niso imeli krepke revolucionarne organizacije, niti lista, ki bi netil borbo proti fašistični Nemčiji in za osvoboditev Avstrije. Skušali smo jim torej pomagati in vsaki novi skupini smo morali skraja pojasnjevati najosnovnejša načela osvobodilne borbe.

Avstrijci, ki sem jih srečal v Žingarici, so imeli svoj protifašistični odbor. Bivali so v zemljankah nad Borovljami. Imeli so tudi protifašistično organizacijo v Borovljah. Že nekaj časa so bili z nami v stiku in nudili smo jim pomoč. Predlagal sem jim torej, da bi še bolj razvili svoje delovanje in prešli že v naslednjo obliko protifašističnega gibanja, v oboroženo borbo. Žal pa so še imeli nekaj pomislekov.

Pri nekaterih avstrijskih tovariših smo večkrat naleteli na pomisleke zaradi oborožene borbe. Mi smo smatrali, da je najvišja oblika protifašističnega gibanja, osnovati oborožene oddelke po gorah in začeti borbo. Nekateri avstrijski tovariši pa so se zadovoljevali s tem, da organizirajo le odbore po mestih in vaseh in da čakajo na pripraven trenutek, to je na zavezniške armade. Nekoč smo od nekega Avstrijca celo prejeli pismo, v katerem se je sicer strinjal s protifašističnim gibanjem, glede odhoda v partizane pa je pisal: »Die Fichten lassen sicht nicht organisieren . . .« (Smrek ni moč organizirati). S tem je hotel povedati, da je nesmiselno oditi v hribe in se tako oddaljiti od množic, ki so v dolinah. Toda, kdo se bo potem boril?

Z avstrijskimi tovariši, ki sem jih našel v Žingarici in ki jih je vodil tovariš Hans Richter-Matko, smo imeli stalno stike. Matko in Peter (Olipic) sta tudi večkrat bila na sedežu Oblastnega komiteja, kjer sta se razgovarjala z Ahacem in avstrijskim protifašistom Aloisom. Iz obdobja tega sodelovanja je še ohranjeno pismo, ki ga je Matko pisal dne 4. IX. 1944, ko je na naši karavli št. 8 čakal na obljubljeno orožje:

„Dragi tovariši! S tovarišem Petrom sva bila pri tov. Ahacu in Aloisu, na Obkomu, 505, zaradi razgovora. Dne 31. VIII. sva odpotovala proti Borovljam. Po naročilu tovariša Ahaca bi naju morala spremljati domov patrulja, kakor nas je že spremljala iz Rožne doline. Patruljo bi morala čakati tu. Prav tako nam je grupa obljubila, da bova tu prejela dve avtomatični pištoli z naboji in površnik. Ker že čakava tri dni in ne moreva dalje, predvidevava, da je nekje nastala kaka pomota. Ker se morava zaradi nujnega dela čimprej vrniti, vas vljudno prosiva, da storite vse, kar je v vaši moči in nama omogočite nadaljnje potovanje ter pošljete orožje, ki ga je obljubil Ahac. Zahvaljujem se vam za vaš trud in vas pozdravljam s „Smrt fašizmu — svobodu narodu!“ — Matko.

Ta avstrijska protifašistična skupina je prav pridno delala. Večkrat smo jim tudi predlagali, naj bi se tesneje povezali z nami ali celo odšli v partizane. Ko so nekoč njihove zemljanke »hajkali« policisti, so se nekateri zatekli v Borovlje, v stanovanja. Tako se je pripetilo, da je nekdo izmed njih pri nočnem umiku izgubil nahrbtnik s seznamom avstrijskih protifašistov iz Borovelj. Seznam so našli gestapovci in seveda vse aretirali. Mnogi člani odbora so tedaj sprevideli nevarnost takega delovanja in so odšli v partizane.

Med avstrijskimi protifašisti si našel naravnost sijajne ljudi in požrtvovalne borce. Bili so večinoma iz vrst delavstva. Med njimi sta bila zlasti pogumna Sepp iz Feldkirchena in Moser iz Leobna. Ta dva sta vedno ponavljala:

»Wenn wir doch auch eine so schlagkräftige und revolutionäre Führung hätten, wie ihr Slovenen — bald wären die Wälder in Steiermark, Tirol und Salzburg voll von österreichischen Partisanen. Oh, hätten wir doch einen heutigen Andreas Hofer!«

Imela sta prav. Sama sta se lahko prepričala, da je možno organizirati protifašistično borbo, če ima ljudstvo pravo vodstvo. Istega mnenja so bili tudi avstrijski tovariši, ki so se borili po raznih naših bataljonih na Gorenjskem.

Voditelj avstrijskih komunistov na Koroškem Kacijanka je imel že decembra 1943 oseben stik s slovenskimi partizani. Videl je dveletne uspehe partizanskega gibanja na Koroškem. Spoznal je lahko na terenu samem vojaško in politično moč protifašističnega gibanja. Ko je ob slovesu stisnil petim političnim in vojaškim funkcionarjem roko, je bil navdušen in obljubil je, da pride k nam. Še dalje je imel stike s partizani v svoji rojstni vasi pod Grlovcem. Toda kljub temu ni prišel. Rekel je, da mu je KPA dala direktivo, naj odide v nemško vojsko.

To ni bil edini primer. Član CK KPA Konrad Buchar je decembra 1943 v Šmildovi hiši v Borovljah izjavil, da avstrijski tovariši ne bodo šli v partizane. To ni bila njegova samosvoja izjava. Pač pa je bila tedaj to politična linija vodstva KPA. Bali so se žrtev, češ da jih je malo in da morajo vsaj ti preživeti vojno. Svobodo jim bo pa že nekdo prinesel na dlani!

Mi smo kljub vsemu dalje širili protifašistično misel. Kjerkoli smo hodili, smo obiskovali tudi avstrijske delavce in kmete, jim govorili o protifašistični borbi ter jim dajali »Die Einheit« in razne letake, pisane v nemščini. Vključevali smo jih v oboroženo borbo na Koroškem ali pa jih pošiljali na Dolenjsko za avstrijski bataljon, ki bi se moral skoraj osnovati.

Zlasti na Svinški planini smo naleteli na mnoge hiše, kjer so se domači fantje že po leto dni skrivali doma, potem ko so dezertirali iz nemške vojske. Sprva niso hoteli oditi v partizanske edinice, ker še niso poznali našega protifašističnega programa. Pozneje pa se jih je mnogo vključilo.

Ko je Belinova četa prodrla čez Dravo in prirejala mitinge po Gurah in na področju Svinške planine, je nekega dne zvedela tudi za veselico v gostilni Neuwirt v Pöllingu. Obkolili so hišo, vstopili in ukazali, naj preneha godba in ples. Avstrijci so se sprva tako preplašili, da so dvignili roke kvišku. Ko pa so videli, da so partizani, so jih kar zasuli z vprašanji. Ples se je sprevrgel v miting. Še isti večer je odšel v partizane Avstrijec Robert, ki je dobro poznal ozemlje in je mnogo koristil pri uspešnemu manevriranju partizanskih edinic na področju Svinške planine. Naslednje dni se je prostovoljno prijavilo precej domačih fantov, samih Avstrijcev, in odšli so v partizane.

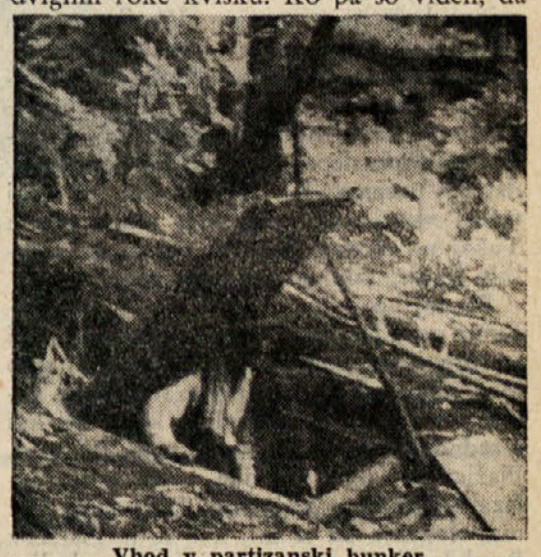

Vhod v partizanski bunker

Nacisti tudi niso razlikovali med avstrijskimi in slovenskimi protifašisti. Že julija 1944. so pri avstrijskem kmetu Kalutu zagrešili strašen zločin. Zaradi sodelovanja s partizani so očeta in nosečo mater v hlevu ustrelili, domačijo pa požgali. Pri najbližjih sorodnikih te družine se je zdravil kake tri mesece partizan Cvetko, ki je imel prestreljeni obe koleni. Gospodar je bil Avstrijec iz Tirolske in je bil vnet protifašist. Vedno je partizanom prisrčno postregel, jim dajal hrano in hodil v dolino po obvestila o premikih nemške vojske. Slednjič so ga odpeljali, češ da go bodo vključili v Landwache, pa so ga zahrbtno ubili.

Tudi celovški protifašisti, zlasti socialisti so mnogo podpirali koroške partizane. Prihajali so na sestanke, prinašali hrano v nahrbtnikih ali pa po svojih zanesljivih ljudeh pošiljali tehnične in sanitetne potrebščine.

KOLEDAR

Petek, 5. november: Caharija in Elizabeta
Sobota, 6. november: Lenart, opat
Nedelja, 7. november: Janez Gabrijel, muč.
Ponedeljek, 8. november: Bogomir, škof
Torek, 9. november: Teodor, muč.
Sreda, 10. november: Andrej Avelinski, sp.
Četrtek, 11. november: Martin, škof.

SPOMINSKI DNEVI

5. 11. 1688 Revolucija v Angliji.
6. 11. 1771 Rojen izumitelj kamenotiska Alojz Senefelder — 1893 Umrl skladatelj Peter Iljič Čajkovski — 1932 Umrl v Ljubljani humoristični pisatelj Rado Murnik.
7. 11. 1917 Velika Oktobrska socialistična revolucija — 1944 Padel generallajtnant Franc Rozman-Stane — 1946 Dograjena mladinska proga Brčko—Banoviči.
8. 11. 1817 Rojen v Kralovcih pri Juriju ob Ščavnici Davorin Trstenjak, pisatelj in zgodovinar — 1917 Lenin podpisal prvi zunanje-politični akt mlade Sovjetske zveze — dekret o miru — 1923 Hitlerjev puč v Münchenu.
9. 11. 1583 V Würtembergu v Nemčiji so dotiskali Dalmatinovo „Biblijo" — 1799 Napoleon Bonaparte je postal prvi konzul — 1918 Wilhelm II. odstopil, v Nemčiji razglašena republika — 1925 Po atentatu na Mussolinija so fašisti naskočili slovenske tiskarne v Trstu in Gorici — 1938 Začetek pogromov na Žide v Nemčiji — 1942 Ustanovljena Krajiška divizija na Kozari. Iz njenih vrst je 10 narodnih herojev.
10. 11. 1483 Rojen reformator dr. Martin Luther — 1759 Rojen v Marbachu pesnik Friedrich Schiller — 1938 Umrl turški reformator Kemal Atatürk.
11. 11. 1918 Sklenjeno premirje v prvi svetovni vojni — Dan miru — 1920 Podpisana rapallska pogodba — 1945 Prve volitve v ustavodajno skupščino FLR Jugoslavije.

Kajzaze pri Bilčovsu

Naša vas je marsikateremu bralcu našega lista morda še neznana. Pa saj res ni ravno velika, ker šteje samo 13 številk. Zaradi tega se pri nas tudi redko kdaj kaj primeri, kar bi bilo, da bi mogli v listu tudi poročati. Najprej naj bo povedano, da spada naša vas k občini in župniji Bilčovs. Tudi daleč nimamo do našega občinskega urada in cerkve, je samo deset minut hoje, pa smo tam. Včasih so nam rekli, da imamo pri nas poslopja v slaben stanju. Danes pa se že lahko postavijo naši gospodarji v vrste tistih, ki jim je v ponos, da so njihove hiše in gospodarska poslopja lepo popravljena in gospodarsko urejena. Ko je nedavno šel neki tujec skozi našo vas, se je tako izrazil: Tukaj pa morajo biti res pridni in skrbljivi ljudje, tako je vse lepo pozidano.

Pa naj bo o tem dovolj. Danes hočemo povedati še o veselem dogodku, ki je spravil na noge vso našo vas. Saj smo med seboj tako tesno povezani, da se veseli vsa vas, če se dogodi v kaki hiši kaj izredno veselega. Bilo pa je tole: Pri p. d. Plažicu je zaigrala godba, vrisk se je razlegal in petje je zadonelo. Povod takemu razpoloženju pa je bil, ker se je Plažičev Bertl ženil. Nevesto si je izbral iz okolice Spitala. Dne 24. oktobra so bili v cerkvi v Bilčovsu cerkveni poročni obredi. Poročno slavlje pa je bilo pri Miklavžu. Naš pevski zbor je svojega tovariša, ki je bil tudi pevec, pozdravil z ubrano našo pesmijo in mu želel vso srečo v novem stanu na svojem na novo sezidanem domu v novem naselju Sedmih gričev pri Celovcu. Želimo, da bi ostal ženin tudi nadalje kar je bil, naš in zvest izročilom očetove hiše!

Po naši zemlji

Tudi letos gostovanje naših združenih pevskih zborov na Štajerskem

Minulo je leto, odkar so naši koroški pevci pod vodstvom skladatelja in pevovodje Pavleta Kernjaka gostovali v Mariboru in Slovenskih goricah. Dnevi gostovanja so ostali vsem v prijetnem in trajnem spominu in nepozabni so vtisi prisrčnih sprejemov v Vuzenici, v Mariboru, Jurjevskem dolu, Cerkvenjaku ter v Lenartu v Slovenskih goricah. Posebno razveseljiva za naše pevce in pevovodjo pa so bila priznanja ljudstva in glasbenih strokovnjakov o dobro zapeti naši pesmi in iskrena zahvala poslušalcev v mestu in na podeželju za darilo, za najlepše, kar premoremo — dragoceno našo narodno pesem.

Že lani je bila izražena želja, da bi se po enem letu spet videli. Vse to je bilo za naše pevce močna pobuda za nadaljnjo marljivo dejavnost na področju pevske **prosvete.**

In zares, tugi letos spet marljivo pripravljajo sprejem za pevsko turnejo ter je Sklad Prežihovega Voranca povabil Slovensko prosvetno zvezo, da jim gostovanje posreduje. V dnevih 13. 14. in 15. novembra bodo združeni pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev pod vodstvom svojega centralnega pevovodje Pavleta Kernjaka spet gostovali med brati in sestrami na Štajerskem. Koroški pevci bodo koncertirali v Dravogradu, Rušah, Hotinji vesi, Ptuju ali Slovenski Bistrici in končno v Mariboru.

Združeni pevci, sestoječi iz pevskih zborov prosvetnih društev Kotmara ves, Bilčovs, Št. Janž v R., Škofiče, Hodiše, Loga ves, Radiše in Št. Vid v Podjuni, okoli 80 pevcev, se v posameznih zborih in skupnih vajah pripravljajo na turnejo. Pogosto so težkoče, vsi pevci izhajajo iz kmečkih in delavskih vrst, poti k vajam so dolge in naporne, toda navdušenje za stvar in veselje v pričakovanju novih doživetij zmaguje vse težkoče.

Želimo našim pevcem spet popolen uspeh, ko bodo poklonili svojim bratom in sestram na Štajerskem kos naše dragocene kulturne dobrine, našo narodno pesem.

Svatne

Svatinjani — imenujejo nas tudi Podkrečane — so nekoč sloveli kot pravi pretepači, morda še iz tiste dobe, ko so naši predniki (kmetje-svobodnjaki) nosili meče ali bodala. V naši kroniki je namreč zapisano, da so se na »semenj« pri sv. Uršuli leta 1640 stepli z meči in bodali, katere so nosili ob praznikih le bolj za okras kot za obrambo. To je bilo sicer že pred nekaj stoletji, ko je kmet še nekaj veljal in je bil lahko tudi ponosen na svoj stan, svojo borbenost pa so stari Podkrečani pokazali tudi v času turških upadov, ko so skupno s šentjakobskimi in rožanskimi kmeti branili dom in domovino pred tujimi nasilniki. O tem je zlasti pri nas še danes živa pripovedka o starem Serajniku in njegovem sinu Mirku, o Zali, o mnogih drugih kmetih-junakih, ki so se uprli tujcu, medtem ko so graščaki in druga gospoda za varnim zidovjem čakali na izid neenake borbe. — Zato ni čuda, da se je pri nas borbenost podedovala iz roda v rod in so fantje iz drugih vasi še pred nekaj desetletji precej nastrahoma vasovali pri naših dečvah, katere smo le neradi pustili v »tujino«. (Izmed starejših se bo verjetno še marsikdo spominjal »divje jage« ali pa tudi »krsta«). Pozneje smo postali malo bolj širokogrudni, ko smo videli, da dekleta tudi drugod niso »zanič«, danes pa smo že kar veseli, ko ob raznih veselicah vidimo, koliko moške mladine prihaja v naš kraj, zakaj? — ker se jim pač dopadejo mlade Podkrečanke. —

Naša mala podružniška cerkvica sv. Uršule je že prava muzejska znamenitost, zidana je bila leta 1532 in je ena najstarejših in tudi najzanimivejših v okolici. Da pa ne bi kdo mislil, da ji hočemo ohraniti tudi streho iz 16. stoletja, skozi katero je dež že precej nemoteno močil tla in klopi, smo cerkvici v zadnjih tednih oskrbeli nov »klobuk«, s katerim se bo brez sramežljivosti lahko postavila tudi v današnjem modernem času. V nedeljo bomo ta dogodek proslavili najprej s cerkveno slavnostjo, popoldne pa z veselico pri Amrušu. Vabimo tudi vas, da nas ob tej priložnosti obiščete in obljubljamo, da se tokrat ne bomo pretepali, ker bi drugače še kdo mislil, kako zarukana hribovska vas da so Svatne ali da je zašel celo v kakšno jamo razbojnikov.

Podkrečan

Mozaik narodnosti v hotelu Korotan v Sekiri

V novem gostinskem podjetju, v hotelu »Korotan« v Sekiri, je prav tako kakor drugod ob jezeru, sezona letovanja in tujskega prometa za letos končana. Na jezeru je zavladala tihota in pričakovanje na prihodnje leto. Poročali smo že, da je bila sezona letos kljub številnim zadeževanim dnevom zelo povoljna, tako po obisku kakor tudi prenočiščih. Tudi posezona je trajala pozno v jesen. Zanimali smo se, kako je bilo v idiličnem, na zelo ugodnem in razglednem prostoru zgrajenem novem hotelu »Korotan« v Sekiri.

Za prvo leto je bil uspeh zelo razveseljiv. Poleg mnogih domačinov, enodnevnih in večernih gostov, je bil hotel zaseden po številnih tujih gostih iz inozemstva s preko dvatisoč prenočišči. Mozaik letoviščarjev iz raznih narodnosti je užival sonce, vodo in zrak v Sekiri, v kolikor ni dnevov letovanja pokvarilo deževje. Poleg Avstrijcev so se oglasili in zadržali v hotelu Nemci, Holandci, Švedi, Švicarji, Belgijci, Angleži, Francozi, Luksemburžani, Norvežani, Danci, Italijani, Jugoslovani, južni, srednji in severni Amerikanci in celo tudi gostje iz Egipta in iz Avstralije.

Ob slovesu so gostje zagotavljali podjetju svoje nedeljeno zadovoljstvo, kar upravičuje pričakovanje, da bo uspeh prihodnjih sezon še naraščal.

Št. Jakob v Rožu

Orožniški uradnik Tomaž Klement se je minuli petek proti večeru na področju Karavank smrtno ponesrečil. Imenovani orožnik je imel službo na meji na Ljubelju. Ob kakih štirih popoldne pa se je podal na službeni pohod v okolico. Ko je nastala že tema ter se še ni vrnil, so ga šli iskat, toda brezuspešno. Nato so obvestili alpinsko reševalno službo in žandarmerijsko skupino. Skupno z jugoslovanskimi miličniki so preiskavali teren, kjer bi se utegnil Klement ponesrečiti. Šele okoli tretje ure zjutraj so nesrečnega orožnika našli z razbito lobanjo in polomljenimi kostmi na jugoslovanski strani. Ugotavljajo, da je Klementu zaradi dežja zrahljane in razmočene zemlje ob robu skale spodrsnilo ter je strmoglavil kakih 200 metrov globoko čez skalovlje, od koder se je še kakih 200 metrov globoko zakotalil v grapo, kjer je obležal.

Tragično preminulega orožniškega uradnika so jugoslovanske oblasti izročile za prevoz v Avstrijo ter so ga prepeljali na dom na Bistrico pri Št. Jakobu v Rožu. Pogreb je bil minuli ponedeljek ob številni udeležbi prebivalstva in njegovih poklicnih tovarišev, kakor tudi ob udeležbi delegacij carinikov in policije iz Celovca in Beljaka ter alpinske reševalne službe iz Borovelj. Pogrebnih svečanosti se je udeležil tudi deželni glavar Wedenig ter je položil na mrtvaški oder venec deželne vlade. Prav tako navzoči varnostni direktor, dvorni svetnik Odlasek, je položil venec za ministrstvo za notranje zadeve. Navzoč je bil tudi polkovnik Roberts ter polkovnik Korytko. Polkovnik Korytko je spregovoril poslovilne besede.

Ponesrečeni orožnik Tomaž Klement, objektiven in priljubljen uradnik, je bil šele 30 let star in zapušča ženo in eno leto starega otroka.

Lipa nad Vrbo

Cesta med Beljakom in Celovcem je pred nedavnim zahtevala spet smrtno žrtev. Vladni komisar Gassler iz Celovca se je tisti dan zvečer peljal z motornim kolesom v smeri iz Beljaka proti Celovcu. Na spremnem sedežu se je nahajala tudi njegova žena Petronella. V bližini Lipe, nedaleč od železniškega prelaza, pa je z vso brzino zavozil v nerazsvetljen voz s konjsko vprego. Oba na motornem kolesu sta se prevrnila in strmoglavila na cesto. Dočim je mož utrpel lažje poškodbe, se je žena težko ponesrečila. Nesrečna žena je odnesla prelom lobanje ter je poškodbam proti jutru v bolnišnici v Beljaku podlegla.

Peter Kofler šestdesetletnik

V Štebnu pri Maloščah, v občini Bekštanj, je zagledal 5. novembra 1894 Peter Kofler luč sveta. Od tega časa je minilo današnji petek šest desetletij in naš Peter praznuje čil in zdrav ter vedno delaven svojo šestdesetletnico. Jubilant lahko mirno in z zadovojstvom zre v pretekle dni, na svoje z delom in z izvrševanjem dolžnosti izpolnjena leta, na delo, kakršno danes še prav tako z veseljem in vnemo opravlja.

Ko je mladi Peter Kofler tekal po gmajni, rastel in se razvijal ter črpal od svojih roditeljev vzgojo pravih smernic za življenje, je kot bister dečko budno opazoval svojo okolico, pomagal pri delu, mnogo se je učil in veliko bral ter se tako izoblikoval v fanta in moža, kakršni so redki med nami. Kaj kmalu se je pričel zanimati tudi za svojo daljno okolico ter se je že mlad vključil v prizadevanje za ohranitev in za zboljšanje socialnih razmer slovenskega življa na Koroškem. In kakor vsak, ki zraste po svojih zmožnostih nad povprečje svojih sovrstnikov in se udejstvuje v javnem življenju, si je osvojil tudi naš jubilant vrsto zvestih prijateljev in jih ima še danes daleč preko meja svoje rojstne vasi in občine. Nakopal si je pa tudi sovražnike, ki jim njegovo narodno in občekoristno delo ni bilo po volji.

Ko je prišel nacizem, so smatrali zaverovanci v „tisočletni rajh" za svoj čas, da bi se tudi Koflerja in njegove družine za vedno iznebili. S številnimi drugimi slovenskimi družinami so tudi Koflerja tirali v pregnanstvo, računajoč, da so opravili za vedno. Toda Koflerjeva družina in vsi njihovi sotrpini niso klonili, trdno so verovali v zmago pravice nad nasiljem — in vrnili so se.

Peter Kofler je spet zavihal rokave in prijel za delo ter se kot vedno trudi za svojce in svoje bližnje. Davno se je že zavedal, da je hrbtenica narodnega obstoja gospodarska trdnost in osamosvojitev, zato je mnogo svojega časa in dela posvetil zadružni organizaciji, kakor zadrugi doma tako tudi Zvezi slovenskih zadrug. Leta 1934 je že postal član upravnega odbora Zadružne zveze. Poleg tega je član ožjega odbora Slovenske kmečke zveze, kmečki volivci pa so ga pri zbornicnih volitvah izvolili v okrajno kmetijsko zbornico v Beljak. Pri občinskih volitvah pa so ga izvolili v odbor občine Bekštanj.

Le na kratko smo morali orisati jubilantovo delo in njegovo vestno ter preudarno opravljanje zaupanih mu funkcij v splošno korist, ki jih vse izvaja v zavesti in po načelu, da vrl mož ne sme živeti le zase. Ob čestitkah želimo jubilantu — šestdesetletniku Petru Koflerju še mnogo, mnogo let zadovoljstva in uspehov polnega dela zase in za svoje ljudstvo!

Polaganje vencev na grobove naših padlih borcev

Zveza koroških partizanov je po svoji delegaciji obiskala ob dnevu, ki je posvečen spominu mrtvih, skupne grobove naših padlih borcev in položila vence.

Prav tako so obiskali grobove naših nepozabnih žrtev člani Urada za zvezo FLRJ ter s položitvijo vencev počastili njihov spomin.

Pojasnilo

V številki 42 našega lista je nastala v dopisu »Usodna prometna nesreča«, v katerem je poročilo o nenadni in tragični smrti Slavke Miškulnikove, po netočni informaciji pomota, da je bil pri vožnji v Trbiž udeležen tudi njen mož Nolti. Po poznejših informacijah smatramo za primerno, da poročilo popravimo in obvestimo, da težko prizadeti mož pri vožnji v Trbiž ni bil navzoč.

Zahvala

Ob nenadni tragični izgubi naše nad vse ljubljene žene in matere

Slavke Miškulnik

se iskreno zahvaljujemo za vse številne izraze sožalja in vsem, ki so jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Posebno zahvalo izrekamo za vence, med temi domačemu prosvetnemu društvu in Zvezi slovenskih žena, nadalje Lovrotu Kramarju za poslovilne besede, gospodu župniku za obrede in tolažilni nagovor ter pevcem za ganljive žalostinke.

Žalujoči mož, otroka in ostali sorodniki

GRABEŽLJIVI TRGOVEC

Nekoč je živel zelo grabežljiv trgovec. Jedel je in pil, spal in lenaril, a delal ni nič. Za delo je najemal delavce, dninarje, pa so delali namesto njega. Pa se je trgovec močno jezil, da je dan tako kratek.

Začel je iskati modrijana, ki bi ga naučil kako naj zdaljša dan.

Iskal je tako, iskal in nazadnje našel

modrijana, starega siromašnega modrijana.

»Kakšna nevolja te je privedla k meni, bogati gost?« je trgovca vprašal modrijan.

»Nisem zadovoljen z dnevom,« je odgovoril trgovec. »Poleti je krajši od zajčjega repa. Delavci niti ne začno prav delati, ko se že kokoši spravljajo spat.«

Modrijan je pogledal trgovca s svojimi pametnimi očmi in dejal:

»Obleci sedemdeset in sedem oblek, navrh obleci še kožuh in pokrij glavo s kapo. Na noge obuj tople obojke in škornje. Naprti si veliko košaro s hrano, vzemi leseno lestev in se vzpni na najvišji topol. Potem dvigni lestev in podpri z njo sonce, pa ga drži, da ne bo odšlo naprej. Tedaj sonce nikoli ne bo zašlo in dneva nikoli ne bo konec.«

Trgovec se je zahvalil za nasvet. Dal je modrijanu sto dukatov in odšel domov, da bi naredil tako. Oblekel je sedemdeset in sedem oblek, navrh je dal še kožuh, glavo pa je pokril s kapo, prav tako kot mu je rekel modrijan. Obul je obojke in tople škornje, naprtil na hrbet košaro s hrano, vzel lestev in splezal na najvišji topol. Z lestvijo je podprl sonce in ga držal.

»Ej, delavci,« je zaklical s topola, »brez mojega ukaza ne smete prenehati z delom.«

Pa je trgovec tako držal sonce eno uro — bilo mu je že precej vroče — držal je dve uri — znojne kaplje so mu polzele po vsem telesu — drži tri ure — pot lije z njega kakor dež! Trgovec se je utrudil, bil je ves zlomljen in komaj je še držal lestev.

»Hej, delavci,« je spet zaklical s topola, »danes ste zelo dobro delali. Dovolj bo. Pojdite spat.«

Roke so mu otrpnile, noge so mu zatekle in niti premakniti se ni mogel.

Padel je na zemljo.

In še dobro, da je padel v košaro, ki jo je imel na hrbtu in dobro, da je imel na sebi sedemdeset in sedem oblek in kožuh in kapo in na nogah obojke in škornje. Malo se je pobil, a nikoli več ni poskušal zdaljševati dneva.

ŠALA

Učitelj razlaga učencem prvega razreda, kaj je in kako človeka peče slaba vest. Nato pokliče malega Janezka:

»Čuj Janezek! Če bi ti naskrivaj preplezal sosedov plot in si na njegovem vrtu nabral jabolk ali hrušk. Kaj bi te peklo?«

Janezek, ki ni bil posebno pazljiv, odvrne:

»Peklo bi me — ah, pekle bi me tiste koprive, ki jih je vse polno ob plotu.

Rešitev križanke „Jesen"

Vodoravno: 1. jesen, 3. črede, 6. seč, 8. osa, 10. jablana, 13. ep, 15. na, 17. vino, 18. rja, 20. raca, 21. ari, 23. dob, 24. LL, 25.ca, 26. da, 27. ob, 29. Ida, 31. Nil, 33. Roza, 34. sad, 36. ikre, 37. mi, 38. aak, 41. gorovje, 44. akt, 45. ter, 46. torta, 47. paket.

Navpično: 1. jež, 2. enak, 4. rana, 5. do, 6. sliva, 7. al, 9. apno, 11. bor, 12. Ana, 14. analiza, 15. na, 16. jabolko, 19. ja, 22. ica, 23. dan, 28. sraka, 30. ta, 32. veter, 34. siv, 35. dav, 37. mošt, 39. ajda, 40. akt, 42. os, 43.pet, 45. te.

UGANKE

Učiteljica se učila ni,
in vendar staro in mlado uči.
Knjiga

Srebro je in vendar ni,
živo je in ne živi.
Živo srebro

Moč, ki imam jo jaz, je taka,
da vržem vsakega junaka.
Vino

Mrzlo je, pa vendar greje,
kar jeseni kmet poseje.
Sneg

Gallob Jože:

TIHA SREČA

Sprehod v jesenski gozd naj napravim. Doživeti hočem jesen, čas minevanja. Videti hočem pestro in živahno pobarvano drevje, prisluhniti veselemu in hrupnemu žvrgolenju ptic, ki dà čuti neko otožnost. Opazovati pa tudi hočem tiho in skrivnostno življenje previdne srne, zvite lisice, dolgouhega zajca ali vitke in okretne veverice.

In šel sem! Sam sem. Ali sem res prav sam? Ni nikogar pri meni, nobenega človeka. Toda, kaj me spremlja? Spremljajo me misli; nisem sam!

Kamenita pot, posejana z drobci zlomljenih suhih vej me vodi po strmem hribu v svet tišine, skrivnostnega občutja.

Poslušam. Kaj je? V vejah gosto zraščenega smrečja šušti že mrzel veter, veje in vrhovi smrek se upogibajo in sliši se enoglasno, nekoliko zamolklo šuštenje. Občutki skrivnostnega! Stojim, in temu šuštenju se pridruži drugo, bolj zamolklo šumenje. V oddaljeni grapi divji potok drvi čez skalovje in tam za gozdom se voda spusti v prepad. Slap! Šuštenje in šumenje — dihanje narave.

Hočem nadaljevati pot. Nekaj prileti iz zraka. Storž je. Presenečen pogledam v vejevje smrek. Črna veverica čepi tam, napeto posluša in nato urno teče do debla smreke, po deblu navzgor, po daljši veji, in hop — samo veja se maje in urni plezalec je na drugem drevesu. Goste smrekove veje veverico prikrijejo in ne vidim je več.

Ozka steza me privede iz gozda na rob strme frate. Rumeno, zelenordeče, skratka, pisano grmičevje menja z izsušenimi, sivorjavimi travami. Sliko pa dopolnjuje-

jo tudi stara, napol strohnela drevesa. Vse je tiho, samo veter se igra s suhim listom. Ziblje se v zraku, zdaj više, potem zopet niže, oddaljuje se in se končno zgubi v daljavi.

Pok! Kaj je bilo to? Previdno se oziram po strmini, toda ne opazim nič. Tam na sredi frate pa, na majhni ravnini se moj pogled nad nekim gibanjem ustavi. Srna! Koza z večjim kozličkom. Medtem ko mati pobira travne bilke, kozliček veselo poskakuje in uživa prostost; srečna sta. Malo vstran zagledam na moje začudenje še eno srno — srnjak je. Trojica, uživajoč hladno in lepo jesen je prav na tihem vesela in srečna, kot da zanjo ni nevarnosti. Tišina je, toda ni mirovanja. V zraku krožita nad menoj dve kanji. Široko imata razprti krili in neslišno režeta zrak. Tudi tam gori je sreča in jesensko vzdušje: tiha sreča.

Strmin v zrak, gledam v frato — v daljavi se veter še vedno poigrava s suhim listom — vse tiho in vendar vse polno življenja. Ni mirovanja.

Pomudim se še nekaj časa. Po stezi se zamišljen vračam domov. Zopet čujem šuštenje in šumenje.

Nisem bil sam! Ne! Tiho in skrivnostno življenje narave me je spremljalo.

Anton Ingolič:

Želja

38

»Stavim, oče, da sta vse ono, kar je zmanjkalo, odnesla Cafutova,« je Lojz začel čez čas.

»O čem govoriš?« je vprašal Trčko, ki je bil z mislimi kdo ve kje.

»No, tisto vino, žganje in buteljke. Glavo dam, če nista Cafutova ukradla. Videla sta, da so križi sneti, pa sta se splazila v klet.«

»Ne mogel bi reči, da nista,« je pritrdil Trčko. »Toda dokazov ni.«

Potem sta pila molče. Vtem je začelo nositi prah zunaj na cesti. Trčko je vznemirjen stopil k oknu.

»Nevihta bo!« je rekel.

»Nič našega ne bo pobila,« se je zasmejal Lojz, ki mu je vino že zlezlo v glavo.

»Kako neumno govoriš!« se je razjezil Trčko, spraznil naglo kozarec, poklical gostilničarja in plačal.

»Ali ne bova počakala Pepeka?«

Trčko je odkimal in odšel iz gostilne. Lojz mu je sledil po kratkem obotavljanju. Ko sta bila zunaj na cesti in sta videla, kako se pripravlja k nevihti, sta se naglo pognala proti Ilovcu.

Veter je besnel vse silneje, na nebu so se kopičili temni oblaki. Na njivah, ki so z obeh strani segale do ceste, so stale dolge vrste pšeničnih in ječmenovih stav, ponekod je ležalo rumeno snopje še po ogonih. Delavci so ga naglo postavljali v stave.

»Bog nas varuj hude ure!« je vzkliknil Trčko in se še hitreje gnal po cesti.

Tudi Lojz je pospešil korake. Z jablan ob cesti so padala jabolka in tolkla na trdo cesto, prehitevali so ju vozniki, ki so drveli po snopje, s polj je žvižgalo in tulilo. Na travnikih so sušači z naglico metali seno v plaste, koruza je močno šelestela. Kmalu ni bilo niti za dlan jasnine, ves zapadni del neba je pokril en sam temen oblak, ki je grozil, da vsak čas vrže na zemljo, kar se je nabralo v njem. Sprva je bilo videti, da se bo vsak čas ulilo, toda bila sta že v Ilovcu in celo onstran Dravinje, a ni padla niti ena kaplja. Le veter je postal silnejši. Gozd je grozeče šumel, grom se je oglašal še bliže in v še krajših presledkih.

Prve kaplje so padle, ko sta dospela nad vinograd; bile so težke in debele. Kar šumelo je, ko so padle na suho, razpokano zemljo. Brez sledu so izginile vanjo. Vihar ni niti za spoznanje popustil, trgal je ličje, s katerim je bila trta privezana na kol, in lomil mladice; celo kolov se je lotil. Novi valovi vihre so se prignali iz doline in se zaganjali v gorico, ki se jim je počasi predajala. Trčko in Lojz sta stala gori nad Koreskino hišo brez moči. Nebo je bilo že čez in čez prepreženo s črnimi oblaki, ki so jih rezali ognjeni bliski. Grmelo je, kakor bi hotelo zdrobiti griče naokoli.

»Kaj bo z našo gorico?« je ječal vinič ar, trepetajoč za gospodaričin vinograd.

Kmalu je začel vihar popuščati, usul se je gost dež. Žejna gorica ga je sproti pila. Listi so frfotali kakor od veselja, da jih oblivajo hladni curki, le grozdi so se skrivali nekje pod njimi. V zemlji je še vedno šumelo. Voda je prodirala globlje in globlje k drobnim koreninicam, saj dežja že dolgo ni bilo.

Lojz se je spustil h koči, Trčo pa je ostal nad gorico in z njo vred užival blagodejni dež, niti čutil ni, da mu je premočilo suknjo. Odleglo mu je.

»Toda kaj je to?« se je nenadoma zgrozil. Udarilo je prvič po trsu, drugič ob kol. Pognal se je naprej. Odsekalo je mladico z grozdom vred. »Toča!« je zaječal. Že ga je udarilo tudi v lice, že je videl, kako klesti po trtah, kako seka liste, trga mladice, lomi les, podira kole in drobi grozdke. Deževalo je čedalje manj, toda toča — debela kakor lešniki — je bila vse silneje. Na zemljo med trtami so padali grozdki, mladice in listje.

»Toča, toča!« je Trčko ponavljal v grozi in zdrvel po vinogradu h koči. Otroci so trepetali na vežnih vratih. »Božji les, božji les!« je zaklical in planil v kuhinjo.

Trčkova je že zažigala blagoslovljeni les in blagoslovljene Janeževe rože. Zunaj je votlo hrumelo, od časa do časa se je zasvetila kuhinja in takoj potem se je stresla koča.

»Pravični Bog, usmili se nas!« je ponavljala Trčkova, sklepajoč roke k molitvi.

»Gospod, usmili se nas! Prizanesi nam!« je ponavljal Trčko.

»Otroci, pridite, molimo!« je zaklicala Trčkova otrokom.

Glasno so molili. Toča je medtem klestila jabolka in lomila trto na Koreskinem ter teptala koruzo in krompir na Trčkovem. Šele čez čas je začelo hrumenje pojemati, šum dežja pa je naraščal.

»Ponehuje!« je zaklical Lojz, ki je ostal na vežnem pragu.

Ko so prišli otroci na prag, je samo še lilo. S stehe so se ulivali debeli curki in pred kočo so se delale velike mlake.

»Dež ne bo škodil, čeprav bi lilo vso noč,« je menil Lojz.

Toda vodna stena pred njim se je začela redčiti, že so videli skozi jablane, kmalu se je pokazal tudi vinograd; še malo in dež je ponehal.

Trčko je odšel v gorico. Kolje je stalo po strani, mnogo listja je ležalo po tleh in tudi mladic z grozdi. Drobne, zelene jagode so bile pomešane z belimi, ledenimi. Trčko se je ustavljal pri posameznih trtah. Bilo mu je laže, ko je spo-

Majoneze in kruhki

Če smo nepričakovano dobile gosta in se nam zdi jedilnik nezadosten in preskromen, si lahko pomagamo na ta način, da k pusti govedini, krompirju in podobno naredimo še majonezo, za močnato jed pa pripravimo »kruhke«. Z majhnimi stroški in v kratkem času bomo jedilnik naredile pestrejši, okusnejši in redilnejši.

Majoneza I.

Potrebuješ 1 celo jajce, pol dcl. olja, 2 žlici juhe, žlico kisle smetane, pol žličke moke, sol, sladkor, limonin sok.

V kotliček za sneg ali v lonček damo vse navedene sestavine (sladkorja in limoninega soka po okusu). Kotliček postavimo nad paro ter z metlico stepamo vsebino, dokler se ne zgosti (kot krema); lonček pa postavimo v posodo z vročo vodo in žvrkljamo vsebino prav tako dolgo. Majonezo še toplo polijemo čez kuhano govedino, ribo, krompir itd. in takoj serviramo.

Majoneza II.

Potrebuješ nekaj žlic juhe, žlico limoninega soka, žličko kisa, 10 dkg presnega masla, 2 do 3 rumenjake, sol, poper.

Vse naštete sestavine mešamo v toplem, da postane gosta omaka in nato polijemo na meso ali ribo itd.

Kruhki I.

Zanje lahko uporabimo suhor (kupljen v trgovini — pekarni) ali pa doma narejen mlečni kruh. Slednjega zrežemo na 1 cm debele rezine, jih povaljamo v sladkorju in zarumenimo v pečici.

Štiri mandarine ali drobne pomaranče olupimo in razdelimo na krhlje, katere polijemo s kozarcem muškatnega vina (če nimamo močno dišečega vina, prilijemo lahkemu vinu nekoliko konjaka ali ruma), pokrijemo ter pustimo eno uro stati. Nato naložimo kruhke v pogreto porcelanasto skledo, na vsakega samo 2 do 4 krhlje pomaranče, ter vse polijemo z naslednjo vročo zmesjo: preostalo vino zavremo, dodamo fino sesekljane pomarančne lupine, 2 do 4 žlice marelične marmelade ter vse dobro zmešamo. Jed serviramo toplo.

Kruhki II.

Mlečni kruh zrežemo na pol centimetra debele, 6 cm dolge in 4 cm široke rezine, pomočimo jih v raztopljeno presno maslo in opečemo z obeh strani zlatorumeno (v sredini naj ostanejo mehke)! Take rezine namažemo z marelično marmelado in jih polagamo v skledo (ali emajlirano kozico). Posebej zmešamo 2 žlici marmelade z dvema žlicama močnega, dišečega vina in vode (po potrebi) ter dodamo še pest očiščenih rozin. Zmes polijemo po kruhkih ter vse postavimo za nekaj minut v vročo pečico. Jed serviramo vročo.

Kako delaš okrogel cof k jopicam ali čepicam?

Morda bi marsikatera mamica rada olepšala jopico ali čepico za svojega otročička s cofi, pa jih ne zna napraviti. Zato vam bomo danes povedali, kako se napravijo.

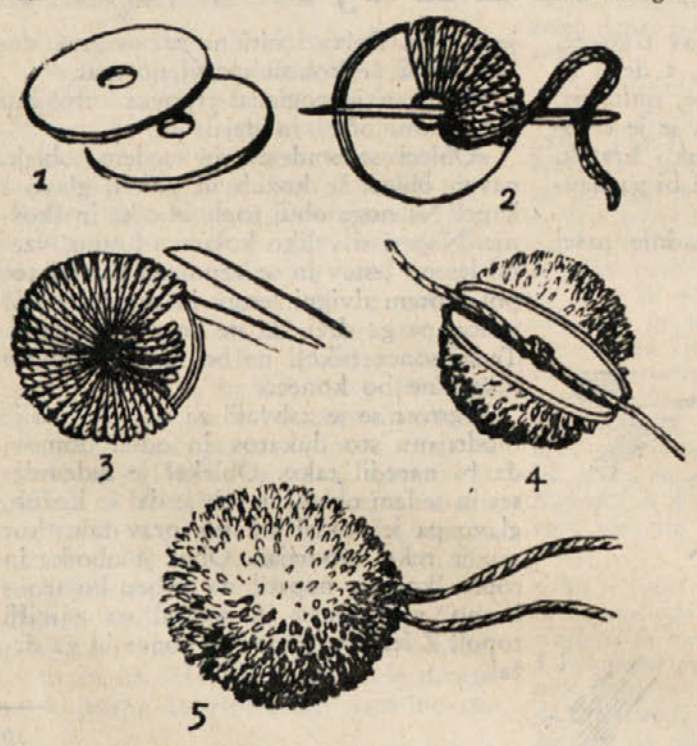

Iz trdega papirja, najbolje iz stare škatlje, izreži dva kroga s premerom 3 do 4 cm in napravi v sredini 1 cm veliko luknjo, kakor kaže slika 1. Lahko pa napraviš kroge tudi manjše. To se ravna po tem kako velik cof bi rada naredila. Ta dva kroga primeš skupaj, vzameš debelejšo šivanko, v katero si potegnila volno, in kroga ovijaš tako dolgo, da je luknja v sredini polna. Glej sliko 2! Potem vzameš škarje v roke, vbodeš med kroge in prerežeš vse nitke, kakor vidiš na sliki 3. Ko si to storila, vzameš daljšo nitko iste volne in zavežeš med obema krogoma močno skupaj, kakor ti pojasnjuje slika 4. Nitke ne odrežeš, temveč z njimi prišiješ cof k jopici. Nazadnje cof nekoliko obrežeš, da je lepo okrogel. Tako je cof izgotovljen in gotovo boste rekle, da to delo ni niti tako težko, kakor si je morda marsikatera mislila.

Praženje drobtinic

Pri raznih zavitkih, posebno pri sadnih in tudi nekaterih poticah, potresemo po razvaljanem ali razvlečenem testu v maščobi prepražene drobtinice, s čimer izboljšamo okus, obenem pa drobtinice posrkajo sokove, ki se izločajo pri pečenju sadja, da se ne izcejajo v pekač. V maščobi prepražene drobtinice težko enakomerno razmažemo po testu, rade se nam pri praženju tudi preveč prežgo. Pomagamo si takole: v železno ponev stresemo presejane drobtinice in jih enakomerno zarumenimo brez dodatka maščobe. Da nam ne bo treba pražiti vsakokrat, kadar drobtinice potrebujemo, vzamemo naenkrat večjo količino. Ostanek shranimo v pločevinasti, dobro zaprti posodi ali v steklenem kozarcu, ki naj stoji na suhem kraju, da se ne navzame zračne vlage.

Ko delamo zavitek, razpustimo le toliko maščobe, kot bi jo potrebovale za praženje drobtinic. Olje uporabljamo kar mrzlo. Z maščobo testo enakomerno namažemo, nato pa potresemo z drobtinicami. Najbolj enakomerno jih raztresemo skozi zelenjavno cedilo.

S suho prepraženimi drobtinicami lahko zgostimo razne juhe in omake.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako napravimo zdravila iz čebule

Čebulni sirup

Očisti in zreži pol kilograma čebule in jo skuhaj s 40 dkg kandisovega sladkorja v litru vode. Potem kuhaj mešanico tako dolgo, dokler se ne zgosti. Ko se sirup ohladi, ga odcedi in primešaj 10 dkg medu. Končno natoči sirup v steklenice in jih shrani na hladnem. Čebulni sirup je izvrstno sredstvo proti kašlju, hripavosti, bronhialnem katarju, vnetjem želodca, črevesja in porebernice. Otroci naj jemljejo po 3 do 4 žličke na dan, odrasli pa po 5 do 6 žlička.

Čebulni sok

Nastrgaj pol kilograma čebule in izcedi ves sok, nato pa ga zmešaj s 15 do 20 dkg čistega medu in v litru brezalkoholnega grozdnega soka. Zdravilo je takoj uporabno.

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV
pri obolenjih: **žolča, jeter, želodca, dihalnih organov,** kakor tudi pri **stvarjanju peska** in **kamnov v ledvicah, žolčniku** in **mehurju, odlična** pri **gorečici**

Še eno navodilo: Zreži veliko, zdravo čebulo na tanke lističe in jih zlagaj v širšo steklenico, in sicer za prst debelo plast narezane čebule, nato pa prav tako debelo kandisovega sladkorja, dokler ne napolniš steklenice. Čebula bo že čez nekaj minut začela izločati sok, ki je takoj uporaben za zdravilo.

Čebulne kapljice

Zmečkaj dve čebuli, sok pa premešaj s četrt litrom čistega alkohola. Mešanica naj počiva 8 do 10 dni. Tako dobiš čebulne kapljice. Po deset kapljic v kozarcu vode ali na sladkorju po trikrat na dan je izvrstno sredstvo proti prebavnim motnjam in tudi proti bolečinam v vratu.

Čebulna mast

Sok čebule pomešaj z dvakrat večjo količino svinjske masti, tako da nastane enotna zmes. Namaži to mast na čisto laneno krpo in daj obkladek na ozebline, ubode in podobno. Bolečine bodo kmalu prenehale.

Tudi jesih uporabljamo kot zdravilno sredstvo

Posebno važno in v prav mnogih primerih uporabljivo sredstvo je jesih, zlasti zato, ker je hitro pri roki. Utiranje z jesihom po hrbtu odstrani slabosti v hrbtenjači. Jesih zelo razredčen z vodo je izvrstno sredstvo za izmivanje ust in grla, ker odstranja razne ostanke jedi, ki že pričenjajo v ustih gniti. V začetku angine ali tudi davice je grgranje z zelo razredčenim jesihom priporočljivo. Pri hripavosti uporabljamo za grgranje vodo z jesihom in nekoliko soli notri. Če zlijemo nekoliko jesiha na razbeljeno železo ali opeko, ti hlapovi razčistijo zrak. To je zelo priporočljivo za sobe, kjer ležijo bolniki. Umivanje z jesihom pri vročici je zelo osvežujoče, istotako tudi pri bolnikih, ki se ponoči pote. Obkladki z jesihom so pri glavobolu in omedlevici znano sredstvo. Zelo priporočajo umivati bolniku hrbet z jesihom, da se ne »preleži«. Jesih je tudi učinkovito sredstvo pri zastrupljenju z opijem, nikotinom in s podobnimi strupi, kakor tudi za razkužitev.

Železnokapelski **Carinthia Lithion vrelci**

Naprodaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 **Borovlje — Ferlach** Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

znal, da nesreča ni tako huda, kakor se je bal, da bo.

Vendar bodo jeseni nabrali polovnjak manj, tudi nekaj kolov bo treba zamenjati, ali zabiti, mnogo trsov pa na novo privezati. Široko listje, ki je sicer močno trpelo, je obvarovalo večino grozdov.

Ko je bil vrh vinograda, se je pokazalo sonce. Listje se je zableščalo. Bilo je, kakor bi se še vinograd zahvaljeval, ker je šlo najhujše mimo. S toplim pogledom je Trčko še enkrat objel gorico, šele nato se je spustil k ložinam, da vidi, koliko škode je toča prizadela njemu.

Nekaj dni pozneje se je oglasil pri Trčku viničar Razboršek. Govoril je o marsičem, slednjič pa dejal: »Nac, slišal sem, da si misliš prebrati.«

Trčko je zazijal. »Kdo ti je povedal kaj takega?«

»Tu in tam sem že slišal,« je odvrnil Razboršek, majhen človek z živimi, iskrečimi se in na vse strani švigajočimi očmi. »Da se ne moreta s Cafutovimi, sem slišal. Tudi sem zvedel, da si Koreska že išče drugega.«

»Kako?« je Trčko zinil še bolj široko.

»Tako sem slišal,« je Razboršek mirno nadaljeval, »in sem si rekel, da povprašam najprej pri tebi. Jaz bi si namreč tudi rad prebral. Moj gospodar ni slab, reči moram celo, da je dober, samo zaradi tiste stvari, saj veš, med njim in mojo Polono se ne moreva. Kako tudi? Dekletu je bilo osemnajst let in jo je spravil v tako sramoto. Čeprav plačuje za otroka, vendar ni med nami, kakor bi moralo biti med gospodarjem in viničarjem. S teboj je drugače, nimaš deklet v takih letih; drugega mojemu gospodu ni očitati. Na slabše ne boš prišel. Sam boš in ni se ti treba bati prepirov.«

Trčko se ni mogel znajti. O tej stvari po razgovoru z Lojzom ni premišljeval, čeprav je prišlo že do novih sporov z Lizo.

Stala sta zunaj pred kočo, na vinograd nad njima je sijalo zahajajoče sonce. Koli so stali spet ravno, trta je bila zvezana. Odlomljene mladice in razcefrane liste so že odnesli. Še enkrat bo treba škropiti, je šlo skozi Trčkove misli, potem ne bo večjega dela do trgatve.

»Kako misliš?« je silil Razboršek v Trčka.

»Ostal bom tu, dokler mi gospa sama ne odpove!« je odvrnil Trčko temno in brez pozdrava odšel v kočo.

Ni mu bilo treba dolgo čakati. Liza mu je že naslednjo nedeljo prinesla pismeno odpoved.

»Tako, zdaj pa imaš, kar si si zaslužil!« se mu je zarežala v prsteni obraz.

Trčka je tako prizadelo, da ni mogel Lizi niti pljuniti v obraz. Obstal je pred njo drhteč, ponižan, premagan.

XV

Ko so bili pravi kostanji v najlepšem cvetju, je odšla Veselička po svojega moža. Iz mesta do Ilovca ga je pripeljal Topolovčev hlapec, od tod na Vinski vrh je šel Veselič peš. Že onstran mosta se je jel ustavljati. Sapa mu je pohajala, kašljal je pogosteje in noge so mu postajale težke in trudne. Toda oči, čeprav je ležala na njih rumenkasta koprena, so sijale in z ugodjem počivale na zelenih pašnikih in gozdovih. Pomladi zabuhel in nekam čudno rdeč, je bil zdaj upadlih, rumenih lic, štrlečih ličnic, brezbarvnih ustnic, oči pa so mu obrobljali temni kolobarji. Obleka mu je kar mahedrala na posušenem telesu.

Pred kipom sv. Urbana je obstal, se ozrl po ženi in sedel na rob podstavka. »Soparno je,« je dejal, si obrisal pot in odpel srajco. »Počijva malo! Do mraka bova že prišla.« Zajel je spet sape. »Dolgo me niso izpustili. Mislil sem že, da se ne bom več vrnil.«

Veselička je sedla v travo. Njen obraz, ki je na poti v mesto izdajal zaskrbljenost in negotovost, je bil spet top kakor navadno. Gledala je preko travnikov proti Ilovcu, ki se je s strehami visokih hiš in cerkvenim stolpom dvigal iznad jelš ob Dravinji. Ko se je ozrla po možu in je videla njegov upadli obraz, se je le zganila.

»Mogoče bi bilo bolje, če bi bil ostal doma,« je rekla.

»Tudi jaz tako mislim. Sapo sem res imel težko in tudi kašljal sem, a toliko moči sem imel, da sem opravljal lažja dela. In kaj so v bolnici napravili iz mene? Še dolgo ne bom za delo.« Pomolčal je in se okrenil naravnost k ženi. »Ali so ti povedali, kako je z boleznijo?«

»Le to so rekli, naj te spravim domov, ker jim je tesno.«

Veselič se je oziral z željnimi pogledi okoli sebe. Ne daleč nad njim je cvetel mogočen kostanj, ostro je dehtelo po njegovem cvetju, iz gozda je prihajalo prijazno šumenje. Bolniku se je zdelo, da se mu vračajo moči.

»Nekaj časa naj Jur še ostane,« je spregovoril živahneje, »potem bom prijel sam za delo. Lepo je, da je prišel in nam pomagal iz stiske. Ali so bili gospod zadovoljni?«

Veselička ni spremenila obraza, ko je odgovorila: »Gospod niso rekli krive besede, vse smo opravili v svojem času, čeprav se ga je Jur včasih nalezel in potem ves dan ni bil za delo.«

Veselič je visel s pogledom na svoji ženi. Zdela se mu je močnejša in postavnejša kot pred meseci. Ker se je Veselička dvignila, se je tudi Veselič spravil na noge. Prišla sta v gozd.

(Nadaljevanje sledi)

Nekaj smernic za krmljenje molznih krav pred otelitvijo in po otelitvi

Vedno in vedno spet naletimo po hlevih na molznice, o katerih gospodarji pravijo, da molzejo »skozi« do otelitve in da ne presušijo. Kljub temu, da bi si morali vselej prizadevati, da bo breja molznica brezpogojno 8 tednov pred otelitvijo presušila, najdemo še vedno dosti kmetov, ki se jim neprekinjena molznost krav kar dopade. Presušna doba je odločilna za razvoj teleta v materinem telesu in za množino mleka po otelitvi. Zato bi morali vsako kravo spraviti do presušenja, če drugače ne s silo na ta način, da bi ji, dokler ne bi presušila, pokladali samo slamo.

Po presušenju je treba kravo spet primerno dobro krmiti. Pokladati ji moramo beljakovinsko krmo, kakršna je potrebna za dnevno molznost 10 litrov. Večina naših živinorejcev ne upošteva, da se polovica teže teleta ustvari šele v zadnjih 5 tednih pred otelitvijo. Da naša krava ne daje toliko mleka kot v klasičnih vzrejnih plemenskih okoliših, ni krivo samo pomanjkljivo krmljenje po otelitvi, ampak tudi nezadostna založitev organizma breje molznice z rezervnimi snovmi, ki so potrebne za molznost po otelitvi in katerih tudi najizdatnejša krma pri prav dobrih molznicah po otelitvi ne more nadoknaditi.

Nekaj tednov pred otelitvijo pričnemo molznici dajati kak kilogram one mešanice krepkih krmil, katero dobiva žival po otelitvi. S tem preprečimo kvarno menjanje krepke krme.

Samo ob sebi je umevno, da je treba kravi takoj po otelitvi dati toliko otrobinega napoja, kolikor ga hoče.

V prvih tednih po otelitvi zmerimo od časa do časa množino mleka, ki ga žival daje in ji dajmo vedno kak kilogram več krepkih krmil, kakor bi jih bilo potrebnih za trenutno namolženo množino mleka. To delamo kak mesec. Edino na ta način lahko docela izkoristimo sposobnost in osnovo živali za najvišjo prirojeno ji molznost. Šele čez poldrugi mesec damo molznici samo ono količino krepkih krmil, ki odgovarja namolženi množini mleka.

Najbolj izkoristi žival krmila, če jih pokladamo po naslednjem vrstnem redu: krepka krma, sočna krmila, seno, slama in končno voda. Vendar je čestokrat priporočljivo, posebno tedaj, kadar pokladamo malo sočne krme, da damo nekoliko vode že pred krmljenjem.

Temeljne ali osnovne krme, to je sena ali morebiti tudi slame, naj požre žival toliko, kolikor se ji zljubi. Po možnosti naj bi dobila toliko tudi sočne krme. Krepko krmo vendar pokladamo individualno toliko, kolikor odgovarja namolženi količini mleka. Krepka krmila nikdar ne dajemo v pijači, temveč vedno le suha.

Skopa narava in težke gospodarske prilike so navadile naše ljudi, da povsod varčujejo tudi pri krmljenju molznic. In vendar je v tem primeru varčevanje pravzaprav zapravljanje. Samo izdatno krmljenje, tako po množini kakor tudi po kakovosti, šele omogoča molznici, da dá toliko mleka, kolikor ga more dati na podlagi prirojene osnove. Letos, ko smo pridelali toliko krme, bi izdatno krmljenje ne smelo biti problem. Spričo obilice temeljne krme tudi lahko opustimo rezanje sena in slame.

Uvažujmo, da uspeh krmljenja ni odvisen samo od tega, kaj pokladamo, marveč v ravno tolikšni meri tudi od tega, kako krmila pripravimo in kako jih živali nudimo!

Vernik

Pismo kmečki mladini

O potrebi gnojenja travnikov

V zadnjem pismu smo se menili, koliko hranilnih snovi, v prvi vrsti dušika, fosforja, kalija in apna vzamejo rastline vsako leto iz zemlje. Pri tem je marsikdo šele prav spoznal pomen gnojenja zemlje tako z hlevskim gnojem kakor tudi z gnojili.

V našem življenju, ki je povezano z zemljo, vsak dan spoznavamo njeno skopost. Zemlja nam daje samo toliko, kolikor ji mi vračamo. Ona je neizprosna in maščuje vsako neskrbnost in izkoriščanje. Najlepši primer za to imamo prav po številnih naših travnikih, kjer poleg nekaj visokih bilk slabih in trdih trav zraste le še za ped visoka trava. Na take travnike mejijo često njive, kjer na isti zemlji obrodi žito, zraste do 3 m visoka koruza ali pa nastavi krompir po 10 do 15 gomoljev pod trto. Zakaj taka razlika, se upravičeno sprašujemo? Zakaj imamo s travnikov take pičle donose?

Odgovor je zelo enostaven. Treba nam je samo primerjati, koliko na eni strani podorjemo vsako leto hranilnih snovi na njivi bodisi kot strnišče bodisi kot hlevski gnoj, morebiti pa tudi kot umetna gnojila — tomaževo žlindro, superfosfat, kalijevo sol, nitramonkal in apneni prah, koliko pa na drugi strani zvozimo v obliki trave in sena hranilnih snovi s travnikov, ne da bi jih kdaj koli zemlji spet vračali. Največja napaka našega kmetovanja je v tem, da jemljemo hranilne snovi za našo živino od travnikov in pašnikov, ostanke teh, ki so v gnoju, pa vračamo edino na njive. Odgovor, zakaj imajo naše kmetije tako pičle donose in zakaj potrebujemo na govedo skoraj 2 ha kmetijske površine ter zakaj ne dajo naše krave toliko mleka kot po drugih predelih, smemo iskati v prvi vrsti v naši zgornji napaki.

Pričnimo gnojiti travnike in videli bomo, da se bodo stvari tudi pri nas obrnile na bolje. Kako bomo pričeli, ali najprej z hlevskim gnojem in potem šele z umetnimi gnojili ali pa narobe — je končno vseeno. Koncem koncev nam bo to najbolje povedal primerjalni poskus sam.

Odmerimo na travniku štiri parcele, vsako po 10×10 m. Prvo pognojimo sedaj v jeseni s 300 do 400 kg hlevskega gnoja, drugo in tretjo pa — tudi sedaj v jeseni — vsako s 4 kg tomaževe žlindre in 3 kg kalijeve soli Medtem ko prvim dvem spomladi ne bomo več gnojili, dajmo na tretjo še 3 kg nitramonkala. Četrto parcelico pa pustimo negnojeno.

Ob košnji sena in otave bomo potem spoznali, katero gnojenje trenutno največ koristi. Dobili bomo recept za prihodnje jesensko gnojenje celega travnika.

Pomen mleziva

Prvo mleko ali mlezivo (mlezva), ki ga izločuje krava neposredno po otelitvi, se precej močno razlikuje od navadnega mleka. Tako po svoji sestavini, vonju, okusu in po zunanjosti. Barve je rumenkaste do rjavorumene in ima čisto poseben duh. Okus mleziva pa je nekoliko slan. Posebno značilno pa je to, da vsebuje več kisline kakor navadno mleko. Poleg tega ima v sebi mnogo lahkoprebavljivih redilnih snovi, tako mlečne beljakovine kakor razne soli. Ima pa tudi to lastnost, da zelo močno odvaja in spravi v prav kratkem času iz telička vse, kar se je v mladičevem črevesju nabralo za časa brejosti krave. Če mlezivo kuhamo, se vsled obilnih mlečnih beljakovin rado sesede. Mlečnega sladkorja in vode pa je v mlezivu manj kot v navadnem mleku.

Kmalu po otelitvi pa se začne v mlezvi količina beljakovin in rudninskih snovi polagoma zmanjševati. Že po poteku treh do petih dni po porodu dobimo od krave mleko precej normalne kakovosti. Takrat je mleko že pripravno za izdelovanje masla, za prodajanje pa še ni primerno. Za to je sposobno šele po poteku dobrega tedna po otelitvi.

Glavni namen mleziva je ta, da izčisti teletu iz črev vse klejaste snovi. Te snovi bi povzročile, če bi ostale v črevesju, razne neprijetne črevesne bolezni, napenjanje, drisko itd. Mlezivo pa je za tele tudi zelo dobra hrana in se po njej kaj hitro okrepi.

Takoj po porodu teletu že lahko damo piti prvo mlezivo. Prvi in drugi dan mu damo seveda le pol litra do največ en liter mleziva. Vse preostalo mlezivo pa damo kravi ali pa ga pokrmimo prašičem. Popolnoma napačno ravnajo oni, ki ga zlijejo proč, ker ga lahko koristno uporabimo.

Večkrat se zgodi, da je mlezivo nekoliko krvave barve. To nas ne sme prav nič motiti, ker ga kljub temu lahko uporabimo za zgoraj navedene namene.

Marsikje je udomačena navada, da ne pustijo, da bi tele dobilo to gosto tekočo prvo mleko krave, ki se je ravnokar otelila. Toda to ravnanje je popolnoma napačno, kajti prvo mleko je ustvarjeno zato, da izčisti teličkova prebavila in pomaga, da more teliček pričeti pravilno prebavljati.

Ali bo cena prašičev padla?

Na sestanku v uradu zveznega kancelerja so 13. t. m. sklenili, da uvoz prašičev iz inozemstva ne bodo več ovirali, temveč dali vsakemu uvozniku, ki izpolni običajne pogoje, dovoljenje. Do tega sklepa so prišli, ker je tudi v septembru prišlo manj prašičev in tudi manj klavne živine na trg, kakor v istem mesecu lanskega leta.

S prostim uvozom prašičev iz inozemstva pa ni pričakovati padca cene. Sicer predvidevajo, da bo v oktobru uvoženih tedensko ca. 4.000 prašičev (nasproti tedensko 1.250—3.000 v juliju, avgustu in septembru), toda to število za ceno ne predstavlja resne nevarnosti, ker pridejo prašiči — kakor trdi zavod za proučevanje gospodarskega razvoja — iz inozemstva predragi. Saj mora za uvožene prašiče država prispevati znatne zneske, da prilagodi njihovo ceno ceni na avstrijskem trgu.

Zaenkrat se tudi ponudba klavne živine še ni poživila, vendar pričakujejo, da se bo to zgodilo in da se bo vsled tega goveje meso pocenilo, kar bo zmanjšalo povpraševanje za prašičjim mesom. Tudi če se to zgodi, bo to brez dvoma najprej zmanjšalo uvoz prašičev, tako da v doglednem času ni pričakovati padca cene domačih prašičev.

Silolak za krompirjeve silose

Pred siliranjem zelene krme prepleskamo stene silosa s takozvanim silolakom. Najbolj poznano sredstvo za prepleskanje sten silosa je »Inertol«. Redno vsakoletno pleskanje sten je potrebno, ker nam drugače pri siliranju nastajajoča kislina razje cementno glasuro na steni silosa in se ta prične počasi drobiti.

Izkušnja pa je pokazala, da običajni »Inertol« za pleskanje krompirjevih silosov ni pripraven, ker ne prenese vročine, ki nastane, ko praznimo parjeni krompir v silos. Zato so pričeli izdelovati za krompirjeve silose poseben silolak »Inertol 35 K«, ki prenese tudi vročino. Zvezni kmetijsko-kemični poskusni zavod je preskušal Inertol 35 K tako v laboratoriju kakor tudi v praksi. Ko so na zavodu iz poskusnega silosa po štirih mesecih pričeli jemati krompir, so ugotovili, da krompir po Inertolu 35 K ni bil pokvarjen in da tudi kislina ni razjedla pleska na stenah.

Za pleskanje enega kvadratnega metra potrebujemo pri dvakratnem zaporednem pleskanju 0.3 kg Inertola, pri trikratnem pa 0.4 kg. Na kubični meter prostornine potrebujemo potem ca. 0.5 do 0.7 kg Inertola 35 K.

Potrošnja mleka v Avstriji

V zadnjih mesecih se je dobava mleka nasproti istemu času lanskega leta povišala za 8%. Primerjava potrošnje mleka in mlečnih izdelkov pa kaže za poletne mesece junij, julij in avgust naslednjo sliko:

	1953	1954	razlika
pitno mleko	43.066	44.101	+ 2.4
posneto mleko	2.169	2.639	+ 21.7
maslo	1.867	1.859	— 0.4
smetana	413	583	+ 13.6

Visoka potrošnja posnetega mleka je posledica odločitve pekov, da ga mešajo k belemu pecivu.

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

Nevarna vprašanja pred sodnijo

»Čej si hodov, čej si biv, čej si čreveljce rosiv?« — To vprašanje ljubice v pesmi se pred sodiščem lahko spremeni v prav neprijetno zadevo! Vzemimo kot primer tale dogodek:

Dekla Urša pri Mlinarjevih zanosi in postane mati sinčka, kateremu postavi sodnija varuha v varstvo njegovih pravic proti nezakonskemu očetu. Poklicana na sodnijo, da pove, kdo je oče, imenuje Urša edinega sina posestnika in gostilničarja na vasi Maksa Rebernika. Ker le-ta odločno zanika, da bi bil oče nezakonskega otroka Urše, dobi tožbo otroka, zastopanega po varuhu in sodnijski stroj začne brneti.

Sodnik ugotovi iz spisov, da se je otrok rodil 1. januarja 1954 in vpraša mater Uršo, kdaj je imela opraviti v tej zvezi s toženim Maksom Rebernikom. Ko se Urša pogumno odreže, da je bilo to na Šent Janževo 1953. leta, izračuna sodnik, da je od tega dneva do poroda preteklo 190 dni, torej 10 dni več, kakor zahteva zakon kot najbolj zgodnjo možnost med zaploditvijo in rojstvom.

Na poziv sodnika pripoveduje Urša, da je Rebernikov Maks poleti prejšnjega leta večkrat prihajal k Mlinarjevim, ker je Mlinarjevo hčer Zefko rad videl, ki pa je imela že drugega ženina. Da bi pridobil Zefko zase, je večkrat govoril tudi z njo (Urško). Ko so zvečer pri Rebernikovih slavili Šent Janža, je ona z Mlinarjevimi in s hlapcem bila pri Rebernikovih. Po plesu jo je Maks spet nekaj vprašal zaradi Zefke in šel z njo zaradi razgovora bolj v temo vrta. Pri tej priči mu je povedala, naj si Zefko kar iz glave zbije. To pa je Maksa, ki je bil tudi malo napit, tako razjezilo, da je rekel: »Če ne bo Zefka, boš pa ti«, jo objel, in kar tam položil na tla v temo! — Takrat je zanosila. Pozneje pa se Maks zanjo ni več brigal.

Maks vse to zanika in trdi, da na Šent Janževo po svojem mnenju sploh doma ni bil, pač pa je bil zadnjič o binkoštih pri Mlinarjevih zaradi Zefke; res je tudi, da je takrat govoril z Urško na vrtu, ni pa res, da bi jo bil spolno rabil. Sodnik pripomni, da je Urša cel dogodek verjetno opisala, razen, če more **Maks dokazati, kje je na Šent Janževo hodil in bil, posebno zvečer.** Maksov zastopnik predlaga najprej, da se vpraša zdravniške izvedence zaradi krvne sestavine otroka, matere Urše in Maksa. Ker Maks navaja, da sumi Mlinarjevega hlapca, izjavi sodnik, da bo pustil preiskati vse štiri in tudi podobnost otroka, če se že kaj vidi.

Pri prihodnji razpravi odgovorijo zdravniki izvedenci, da so, kar je redek slučaj, pri vseh štirih našli isto krvno sestavino, da pa zaradi vprašanja, komu je otrok bolj podoben, ne morejo ničesar povedati. Otrok je sicer čudno dobro razvit, kakih posebnih znakov podobnosti, ki se razvijejo pozneje, pa ne kaže.

»No, Maks, ali že veste, kje ste bili na Šent Janževo, če niste bili doma?« — vpraša sodnik. Maks pa odgovori, da se tudi domači niso mogli spomniti, če je bil res doma. Nato pa odloči sodnik: »Ker proti trditvi matere Urše ni nobenih protidokazov, sem primoran nezakonsko mater Uršo zaslišati pod prisego!« Toda Maksov zastopnik stavi še en predlog in hoče dokazati, da je otrok preveč razvit, da bi bil samo šestmesečnik. Sodnik pa opozarja, da narava dela tudi čudeže in prižiga sveče, da bi Uršo zaprisegel. Toda v tem trenutku prisopiha Rebernikova dekla v sodno dvorano, kar k sodniku in začne pripovedovati: »Že vemo, kje so Maks bili na Šent Janževo. Našli smo potrdilo, da je takrat kravo gnal k biku v oddaljeni trg že popoldan in je tam prenočil. To bo potrdil tudi lastnik bika, ki ima vse to zapisano!«

Sodnik preloži razpravo in reče: »Če se to izkaže, ste vi, Maks, rešeni očetovstva v zadnjem trenutku, Urša, vi se boste pa morali pokoriti.«

Pa povemo samo še to, da bi bil Maks skoraj postal oče, ker ni več vedel, kje je na Šent Janževo zvečer hodil in bil.

SLOVENSKI vestnik
GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Stran 8 | Petek, 5. november 1954 | Štev. 44 (654)

Nemčija in Francija si podajata roke tudi na gospodarskem področju

Uspešni zaključek pariških razgovorov, ki je Zapadni Nemčiji omogočil ponovno suverenost, je na široko odprl vrata za medsebojne stike na vseh področjih, tako tudi na področju gospodarskega sodelovanja in izmenjavanja. Največjega pomena je ta uspeh nedvomno za Francijo in Nemčijo, ki hočeta zdaj iskati čim bolj tesne zveze, kakor je izjavil tudi francoski ministrski predsednik Mendes-France, ko je v radijskem nagovoru francoskemu ljudstvu poudaril, da sta on in zvezni kancler Adenauer sklenila tesno gospodarsko sodelovanje med Francijo in Nemčijo. Odločeni smo, je dejal, da sklenemo z Nemčijo dolgoročne pogodbe, hočemo pospeševati francosko-nemško sodelovanje na gospodarskem in finančnem področju. Mendes-France je poudaril, da mora biti Francija enakovreden partner Nemčije, da pa bomo to dosegli, sta potrebni preosnova francoskega gospodarstva in modernizacija kmetijstva.

Nemčija in Francija sta navezani ena na drugo in nimamo vzroka, da bi se bali sodelovanja, je francoski ministrski predsednik nadaljeval v svoji izjavi. Na več kot enem področju smo pripravljeni na medsebojno tekmovanje in občutek manjvrednosti, ki se nas večkrat poloti, je neupravičen. Zdaj lahko pokopljemo stari nemško-francoski spor in se posvetimo pozitivnim nalogam.

Porast trgovine med Avstrijo in Jugoslavijo

Trgovinska izmenjava med Avstrijo in Jugoslavijo je bila v tretjem četrtletju letošnjega leta znatno večja kakor v istem obdobju lanskega leta in to ne samo glede količine, marveč tudi glede vrednosti blaga.

V letošnjem tretjem četrtletju je Jugoslavija izvozila v Avstrijo 61.242 ton blaga v skupni vrednosti 1.813 milijonov dinarjev, dočim je znašal njen izvoz v Avstrijo v istem času lani 48.379 ton blaga v vrednosti 624 milijonov dinarjev. Iz Avstrije je Jugoslavija uvozila v tem času letos 20.283 ton blaga v vrednosti 1.294 milijonov napram lanskim 17.739 tonam v vrednosti 1.226 milijonov dinarjev.

V jugoslovanskem izvozu se nahaja Avstrija glede količine blaga na četrtem, glede vrednosti pa na tretjem mestu, pri jugoslovanskem uvozu pa zavzema Avstrija šesto mesto.

Pred jugoslovansko-avstrijskimi razgovori za še tesnejše sodelovanje

Avstrijski veleposlanik v Jugoslaviji dr. Wodak in državni svetnik v jugoslovanskem državnem sekretariatu za zunanje zadeve profesor Bartoš sta minuli torek podpisala sporazum o obnovitvi določenih pravic pri uporabljanju tovarniških in trgovinskih oznak. Ob tej priložnosti je dr. Bartoš izjavil, da bodo temu sporazumu sledila v prihodnjih dneh še nadaljnja pogajanja o ureditvi nekaterih gospodarsko-pravnih vprašanj, katerih rešitev naj bi prispevala k zbližanju med sosednimi narodi Jugoslavije in Avstrije.

Kakor poroča APA, bodo na teh avstrijsko-jugoslovanskih pogajanjih razpravljali o sklenitvi pogodbe o medsebojni pravni pomoči, pogodbe o konzularnem zastopstvu, o avtobusnem prometu, o vodnem režimu na reki Muri in o sporazumu na veterinarnem področju. Vodja jugoslovanske delegacije pri pogajanjih o pravni pomoči na Dunaju, državni svetnik prof. Bartoš, bo prispel na Dunaj prihodnji torek, pogajanja o teh vprašanjih pa se bodo pričela 11. novembra.

PO ŠIRNEM SVETU

Bonn. — Zapadno nemški kancler Adenauer, ki je zaradi smrti predsednika Bundestaga dr. Hermanna Ehlersa predčasno prekinil svoj uradni obisk v ZDA, se je te dni spet vrnil v Nemčijo. Med njegovim bivanjem v Washingtonu je bila podpisana ameriško-nemška pogodba o prijateljstvu, trgovini in plovbi.

Teheran. — Po ureditvi petrolejskega spora med Anglijo in Iranom, je minuli teden po dolgem spet zapustila prva angleška ladja natovorjena s perzijsko nafto pristanišče Abadan v perzijskem zalivu.

Moskva. — Po vesteh Sovjetske obveščevalne službe so v Sovjetski zvezi zadnje čase preizkušali vrsto atomskega orožja z namenom, da ugotovijo delovanje atomske eksplozije. Kakor pravi poročilo, gre samo za del znanstveno-preiskovalnega programa.

Hanoi. — Vietminška vlada v svojem novem glavnem mestu Hanoiu ne dovoli nadaljevanje poslovanja ameriškega konzulata, ker ZDA pripoznajo samo južnovietnamsko vlado.

V Št. Rupertu pri Celovcu so odprli novo šolo

V Št. Rupertu pri Celovcu so minuli petek ob dostojni slovesnosti izročili svojemu namenu del nove šolske zgradbe. Ta šolska zgradba, zaenkrat so odprli ljudsko šolo, je pravzaprav prva šola v Št. Rupertu. Socialistična mestna občinska uprava je s tem dejanjem ustregla dolgoletni želji prebivalstva v Št. Rupertu. K slovesni otvoritvi se je zbralo številno častnih gostov, med temi mnogo predstavnikov javnih ustanov.

Po petju šolskega zbora in glasbenih vložkov učiteljskega kvarteta je gradbeni referent, mestni svetnik Ausserwinkler, pozdravil navzoče goste in naglasil, da tri let po otvoritvi Rennerjeve šole izročajo svojemu namenu že drugo šolo, tretja šola, ki jo gradijo v Otočah, pa bo tudi v kratkem dogotovljena. Danes otvorjena šolska zgradba v Št. Rupertu pomeni prvo stopnjo, pozneje bodo na tem mestu postavili še glavno šolo.

Deželni glavar Wedenig je v svojem otvoritvenem nagovoru dejal, da je koroško glavno mesto poleg druge gradbene dejavnosti predvsem na področju šolskih gradenj posebno zgledno. Ob zaključku svojih izvajanj je deželni glavar izjavil: To šolo bi rad odprl pod geslom, da bi delovala v miru. To je naš cilj, ne pa ustvarjanje grobov junakov. Samo v miru je mogoče ustvarjati srečo in blaginjo, nikoli v časih uničevanja.

Nato je župan Graf orisal razvoj Celovca k duhovnemu središču dežele in še posebej razvoj šolstva, ki je utrpelo najhujše udarce v drugi svetovni vojni. V letih po vojni je mestna občina na področju izgradnje šolskih prostorov, kljub drugim nujnim gradnjam, veliko storila. Ob koncu je govoril še mestni šolski nadzornik, deželni poslanec Lukas, kateri se je predvsem dotaknil modernih nalog šole in učiteljstva. Danes ni naloga učiteljstva edino le, da posreduje učencem učne predmete, temveč predvsem v tem, da mladino izobrazuje in izoblikuje v človeka. Zaradi tega je potrebno, da ima učitelj tudi primerno okolje. V tem smislu je usmerjena gradnja novih šol.

Potrošnja piva se je nekoliko dvignila

Avstrijske pivovarne so v minulem poslovnem letu od 1. septembra 1953 do 31. avgusta 1954 razprodale 3,996.000 hektolitrov piva, medtem ko so ga predlanskem razpečale 3,820.000 hektolitrov. Konsum piva se je torej dvignil za okoli 4,6 odstotka.

Tudi Francozi zapijejo velike vsote

Francozi porabijo letno okoli 500 milijard frankov za razne pijače. Neka statistika navaja, da popijejo vina za 340 milijard, piva za 25 milijard, mošta za 24 milijard, aperitivov in likerjev za 100 milijard frankov. Izdatki za pijače znašajo 7.3 odstotka narodnega dohodka. To je 1 odstotek več, kakor znašajo izdatki Francije za ljudsko zdravstvo ali dve tretjini zneska, ki ga je Francija namenila letos za obnovo in javna dela. Obilno zauživanje alkoholnih pijač pa povzroča državi in občinam 150 milijard frankov izdatkov za bolnišnice, bolniško in socialno zavarovanje ter za poslovanje sodišč.

Hranilnica in posojilnica Kotmara ves

VABILO

na redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 21. 11. 1954 ob 10. uri pri Ledrerju v Kotmari vesi s sledečim dnevnim redom:

1. otvoritev
2. poročilo tajnika
3. poročilo poslovodje
4. diskusija
5. volitev načelnika
6. volitev 1 odbornika
7. slučajnosti.

Egid Bašnik l. r.
predsednik

V južni Italiji je povzročilo neurje ogromno razdejanje

Strašno neurje, nalivi in trganje oblakov, kakršnih si je le težko predstavljati, je povzročilo v Južni Italiji v pokrajini Salermo nepopisno katastrofo. V najkrajšem času so nastali silni hudourniki, ki so trgali in odnašali v dolino mase zemlje, gramoza, drevesa in kamenje, kar je povzročilo strašno razdejanje. Voda se je razlila s strašno silo po cestah, mostovih in naseljih. Umazana povodenj je poplavila in zasula z grezom ceste in velik del spodnjega dela mesta Salerna. Povodenj je prebivalstvo presenetila v spanju in mnogo ljudi se je zadušilo v naplavljenem grezu.

Pri reševalnih akcijah je bilo poleg domačinov udeleženih na tisoče vojakov, ki so v nenehnem naporu podvzeli vse, kar je bilo mogoče. Po cenitvah je najmanj 400 ljudi izgubilo življenje, okoli 100 ljudi pogrešajo, 5000 ljudi pa je prišlo ob stanovanja. Ogromna naravna katastrofa je v kratkih urah zhtevala več človeških žrtev ter povzročila večjo škodo, kakor obe veliki povodnji v Kalabriji in v ravnini Adiže. Katastrofa je bila tem groznejša, ker je nastala popolnoma nepričakovano.

URADNA OBJAVA

RAZPIS SLUŽBE

Tržna občina Rožek razpisuje službo občinskega tajnika. Nastop službe 1. januarja 1955. Interesenti naj predložijo svoje prošnje za sprejem do 22. novembra 1954 pri občinskem uradu v Rožeku.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.00 Glasbeni pozdrav — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.55 Slovenska oddaja — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.30 Popoldanski koncert.
Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00 00.00.

Sobota, 6. november:

9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 11.00 Za dobro voljo — 14.35 Pozdrav nate — 15.20 Kulturno zrcalo — 15.35 Domovinski zvoki — 18.05 Iz parlamenta — 19.40 Šport iz vsega sveta — 20.15 Sestanek v dur in mol.

Nedelja, 7. november:

7.00 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 9.00 Vesele melodije — 10.00 Maša — 12.45 Gledališko zrcalo — 14. 30 Otroška ura — 15.00 Pozdrav nate — 17.00 Glasba — 17.45 Kličemo mladino — 18.30 Šport — 19.15 Lepe melodije — 20.00 Igra orkester — 21.15 Kriminalna uganka.

Ponedeljek, 8. november:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Za našo vas — 15.30 Zabavna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.45 Igra Rudolf Pilih — 20.05 Avstrijski potovalni urad —

Torek, 9. november:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Zdravniški vedež. Kulturna poročila — 16.30 Pojeta Maria Andergast in Hans Lang — 18.45 Mesec deželne politike — 19.15 Velika šansa — 20.00 Glasbena drama.

Sreda, 10. november:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Igra Gorenjski kvartet — 15.30 Zabavna glasba — 15.45 Otroška ura — 18.45 Pogled v svet — 20.15 Na ja in ne — 20.45 Angleška orkestralna glasba.

Četrtek, 11. november:

13.55 Slov. poročila in objave — 14.05 Jože Peterlin: O, vino — 15.30 Alfons Bauer in njegovi solisti — 15.45 „O hudobnem pogledu in njegovih neozdravljivih posledicah" — 18.30 Tukaj govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.00 Pri nas doma — 20.45 Italijanski šlagerji.

Petek, 12. november:

13.55 Slov. poročila in objave. Za naše male — 15.45 Otroška ura — 17.25 Teden deželne politike — 18.45 Narodne pesmi poje Miro Kernjak, na harmoniko igra Rudolf Pilih — 19.15 Zgrabi srečo — 20.05 Slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 6. november:

6.35 Poskočni napevi — 11.15 Pisan drobiž za pionirje — 12.10 Vilharjeve in Prelovčeve pesmi — 15.40 Narodne pesmi v priredbi F. Marolta — 17.10 Glasbene uganke — 18.15 Mladi harmonikarji igrajo — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 7. november:

8.15 Domače pesmi — 10.00 Družinski pogovori — 12.00 Pogovor s poslušalci — 13.30 Želeli ste, poslušajte! — 15.30 Po naši lepi deželi — 16.00 Neznani talenti — 17.30 Radijska igra: Romeo in Julija — 21.00 Kulturna kronika — 21.15 V svetu ritem in melodij.

Ponedeljek, 8. november:

11.15 Kako pišem pismo? — 13.00 Nove knjige — 15.30 Šolska oddaja — 17.10 V svetu opernih melodij — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Zdravstveni nasveti — 20.00 Zunanjepolitični feljton.

Torek, 9. november:

6.35 Slovenske narodne pesmi — 11.15 Za cicibane: Čarobna piščal — 12.10 20 minut z veselimi godci — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Za mlade pevce in godce — 15.45 Slovenske narodne — 18.00 Kulturni pregled — 18.30 Športni tednik — 20.10 Filmske melodije.

Sreda, 10. november:

11.45 V pesmi in plesu po naši deželi — 13.00 Jezikovni pogovori — 16.10 Utrinki iz literature — 18.00 Ljudje med seboj — 18.30 Prof. Gortan: Toplota in mraz — 20.00 Dve operi: Cavalleria rusticana in Glumaüi.

Četrtek, 11. november:

12.10 Godba na pihala — 14.00 Študentska tribuna — 14.10 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 18.10 Pesem skozi stoletja — 18.30 Modni kotiček — 20.15 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, .2. november:

11.15 Cicibanom dober dan — 12.10 Slovenske narodne in umetne pesmi — 13.00 Na straži — 14.00 Za pionirje — 18.45 15 minut z Avgustom Stankom — 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.